

KONSERVATORSKI NAČRT

Mapa 01

naročnik:

MESTNA OBČINA LJUBLJANA, Mestni trg 1, 1000 Ljubljana

.....
ime in priimek ter naslov naročnika oziroma ime in sedež

ime enote:

Ljubljana - Hribarjeva vila

EID – enotna identifikacija dediščine:

EŠD 14659

izdelovalec:

Konservatorsko restavratorski atelje Šentjošt, Vid Klančar s.p.
Vid Klančar univ. dipl. inž. arh.

podpis in žig

štev. kons. načrta in izvoda, kraj izdelave, datum

9/2016

Šentjošt, september 2016

01-2		Kazalo vsebine konservatorskega načrta	
ANALITIČNI DEL			
Mapa 1		Kazalo	
		Podatki o izdelovalcih	3
		Splošni podatki o spomeniku	4
		Uvod	4
		Razumevanje spomenika in njegovih vrednot	5
		izpis iz registra nepremične kulturne dediščine ter temeljni topografski načrt	5
		navedba aktov, ki določajo status spomenika	7
		opis in položaj dediščine v prostoru	8
		opis razvoja spomenika	13
		primerjava s sorodnimi spomeniki	22
		materialno stanje spomenika in okolice	25
		opis sprememb rabe in upravljanja skozi čas	26
		dokumentacija stanja spomenika	30
		predhodne raziskave	42
		manjkajoče informacije o spomeniku	42
		Družbeni pomen spomenika	43
		stopnja družbenega pomena	45
		Ranljivost in ogroženost spomenika	49
IZVEDBENI DEL			
		Usmeritve za ohranjanje in varovanje spomenika	
		splošne usmeritve	51
		usmeritve za ohranitev varovanih vrednot, razvoj, spremembe in predelave	52
		Viri in literatura	76

Mapa 2		Preglednica sestavin	
Mapa 3		Konservatorsko restavratorski projekt	
Mapa 4		Priloge: 1 – Poročilo o sondiranjih 1a – Poročilo o naravoslovnih raziskavah 2 – Zemljiškoknjižni izpiski 3 - Popis in vrednotenje vrtno zasaditve 4 – Kulturnovarstveni pogoji 5 – Originalni načrti 6 – Projekt opleskov 7 – dokumentacija v digitalni obliki	

01-3		Podatki o izdelovalcih konservatorskega načrta
<i>Izdelovalec:</i>	Vid Klančar univ. dipl. inž. arh.	podpis
<i>Delovna skupina</i>		
<i>arhitektura:</i>	Vid Klančar univ. dipl. inž. arh.	podpis
<i>restavracija:</i>	mag. Anita Klančar Kavčič	podpis
<i>sodelavci:</i>	Barbara Košir akad. rest. (sondiranje)	podpis
	Franci Kavčič akad. rest.	podpis
<i>umetnostna zgodovina:</i>	Ajda Mladenovič akad. rest, univ. dipl. um. zgod.	podpis
<i>vrtna arhitektura:</i>	Petra Benedik univ. dipl. inž. kraj. arh.	podpis
<i>št. projekta, kraj, mesec in leto izdelave:</i>	9/2016 Šentjošt, september 2016	

ANALITIČNI DEL

01-4		Splošni podatki o spomeniku
01-4.1	EŠD	EŠD 14659
01-4.2	ime enote	Ljubljana - Hribarjeva vila
01-4.3	občina	Ljubljana
01-4.4	katastrska občina	Gradišče II
01-4.5	parcelna številka	68/2
01-4.6	lastnik	Mestna občina Ljubljana
01-4.7	upravljavec	Muzej in galerije mesta Ljubljana
01-4.8	naročnik konservatorskega načrta	Mestna občina Ljubljana
01-4.9	nosilec posega	Mestna občina Ljubljana
01-4.10	pristojna strokovna služba:	Zavod za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Ljubljana
01-4.11	zanjo: vodja OE	Boris Vičič
01-4.12	odgovorni konservator:	Irena Vesel univ. dipl. ing. arh., konservatorska svetovalka

01-5 Uvod

Predmet konservatorskega načrta je Hribarjeva vila (vila Zlatice) z vrtom v Rožni dolini. V njej je del svojega življenja, do druge svetovne vojne z družino živel znameniti Ljubljančan Ivan Hribar (1851 – 1941). Po vojni sta v vili živeli Hribarjeva žena Marija (1885 – 1956) in hči Zlatice (1913 – 2000), hišne pomočnice in najemniki. Hči je z željo, da se v hiši uredi muzej v spomin na njenega očeta, hišo zapustila državi, ki je odkupila tudi večino pohištva, s katerim je Hribar opremil vilo.

Vila se nahaja na naslovu Cesta 27. aprila 47. Naslov se je od izgradnje vile večkrat spremenil. V dokumentaciji in časopisju zasledimo različne naslove: Cesta na Rožnik 39 (1909), Cesta na Rožnik 41 (1910, 1918, 1933, 1941, 1970) in Cesta v Rožno dolino 47 (1995). Omenjata se tudi naslova Večna pot 41 in Večna pot 44¹.

Občina Ljubljana načrtuje v prihodnjih letih vilo prenoviti in v njej urediti muzejsko zbirko, posvečeno bivalni kulturi ljubljanskega meščanstva in Ivanu Hribarju.

Mestna občina Ljubljana, Mestna uprava, Oddelek za kulturo je za nameravana investicijsko vzdrževalna dela in celovito prenovo Hribarjeve vile v Ljubljani na ulici 27. aprila 47 pridobil kulturnovarstvene pogoje št. 55/2002-IVK, ki jih je dne 18.7.2011 izdal Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana. Poleg zahteve po izdelavi konservatorskega načrta so v pogojih podane tudi glavne usmeritve glede predvidenih posegov. Konservatorski načrt, temelječ na kulturnovarstvenih pogojih in izvedenih raziskavah na vili, bo osnova za izdelavo nadaljnje dokumentacije in posegov v objekt.

¹ Naslova se omenjata na kartonih fotografskega gradiva iz zapuščine Zlatice Hribar, shranjenega v Muzeju in galerijah mesta Ljubljana.

01-6	Razumevanje spomenika in njegovih vrednot
-------------	--

01-6.1	izpis iz registra nepremične kulturne dediščine ter temeljni topografski načrt
--------	--

Hribarjeva vila je vpisana v Register kulturne dediščine kot stavbna dediščina (EŠD 14659 Ljubljana – Hribarjeva vila) in je del naselbinske dediščine (EŠD 1466 Ljubljana – Četrta Rožna dolina) ki je prav tako vpisana v Register kulturne dediščine.

Evidenčna številka enote:	14659
Ime enote:	Ljubljana - Hribarjeva vila
OPIS ENOTE DEDIŠČINE	
Zvrst dediščine:	stavbe
Tip enote:	profana stavbna dediščina
Obseg enote:	objekt
Tipološka gesla enote:	
vila, dom pomembne osebnosti	
Tekstualni opis enote:	
Vilo, zgrajeno 1912 v naselju poštnih uradnikov v Rožni dolini, je 1918 kupil ljubljanski župan I. Hribar (1934 dozidana in preurejena). Vila s Hribarjevo delovno sobo in knjižnico je izjemen dokument časa.	
Datacija enote:	
prva četrtina 20. stol., 1912, druga četrtina 20. stol., 1934	
Avtor(ji):	
Josip Costaperaria (arhitekt; 1934)	
Varstvene usmeritve:	
stavbe	
LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE	
Naselje:	LJUBLJANA
Občina:	LJUBLJANA
Lokacija:	
Cesta 27. aprila 47. Vila stoji na južni strani Ceste 27. aprila v Rožni dolini, ob vznožju južnega pobočja Rožnika.	
PRISTOJNOSTI	
Območna enota:	ZVKD Ljubljana

Opis enote dediščine iz Registra kulturne dediščine. Vir: <http://rkd.situla.org/>

Evidenčna številka enote:	14660
Ime enote:	Ljubljana - Četrť Rožna dolina
OPIS ENOTE DEDIŠČINE	
Zvrst dediščine:	naselja in njihovi deli
Tip enote:	naselbinska dediščina
Obseg enote:	območje
Tipološka gesla enote:	stanovanjska četrť
Tekstualni opis enote:	Del predmestne četrť, regulirane po potresu in pozidane (1890 - 2000) z delavskimi hišami in vilami v značilnem zazidalnem sistemu vilskih četrť. Del celote je študentsko naselje.
Datacija enote:	zadnja četrťina 19. stol., 1890
Avtor(ji):	
Varstvene usmeritve:	naselja in njihovi deli
LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE	
Naselje:	LJUBLJANA
Občina:	LJUBLJANA
Lokacija:	Četrť leži med železniško progo Ljubljana - Trst, Cesto 27. aprila, Cestami IX, X, V, VIII, in I v Rožni dolini ter Škrabčevo in Levčevo ulico, ob vznožju južnega pobočja Šišenskega hriba in Rožnika.
PRISTOJNOSTI	
Območna enota:	ZVKD Ljubljana

Opis enote dediščine iz Registra kulturne dediščine. Vir: <http://rkd.situla.org/>

Grafični prikaz območja enote kulturne dediščine 'Ljubljana - Hribarjeva vila' iz Registra kulturne dediščine.²

01-6.2	navedba aktov, ki določajo status spomenika
--------	--

Hribarjeva vila se nahaja v območju evidentirane naselbinske dediščine vpisane v Register kulturne dediščine (RKD) pod evidenčno številko: 14660 Ljubljana – Četrť Rožna dolina, za katerega velja Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Ljubljana – izvedbeni del, Uradni list RS, št. 78/2010.

Vila je v postopku za razglasitev za kulturni spomenik lokalnega pomena in je vpisana v RKD pod evidenčno številko (EŠD): 14659 Ljubljana – Hribarjeva vila.

² Vir: <http://giskds.situla.org/giskd/>, INDOK

01-6.3 opis in položaj dediščine v prostoru

Položaj vile

Hribarjeva vila stoji v severnem delu Rožne doline ob vznožju Rožnika. Je sestavni del reguliranega niza samostojno stoječih starejših vil ob cesti 27. aprila (včasih Večna pot). Stoji na mestu, kjer se nanjo s severa priključi Cesta na Rožnik. Vila ima, tako kot celoten ulični niz severno fasado nekaj metrov odmaknjeno od ceste, pred njo pa je manjši predvrt. Večji vrt je na zadnji – južni strani. Na vrtu sta zidana garaža s prislonjeno leseno lopo in na južnem robu parcele še zidana vrtna lopa. Ob vzhodni stranici vrta teče v ozek kanal ujeti potok, preko katerega še vodi manjša brv na sosednje zemljišče, ki je bilo včasih tudi del vrta, a je bilo kasneje prodano in pozidano.

Območje Rožne doline je bilo pred potresom leta 1895 skoraj neposeljeno. Na mestu današnje protokolarne vile Podrožnik je stal dvorec Podrožnik (Rosenbuchel) iz 17. stoletja, ki je bil po potresu prezidan (in po zadnjem lastniku poznan kot Kollmanov grad) ter dokončno porušen po drugi svetovni vojni. Po uničujočem potresu se je Ljubljana pričela hitro širiti in razvijati izven svoje srednjeveško raščene oblike. V petnajstletnem popotresnem razvoju mesta med 1895 do 1910, ki je pomenil tudi preporod Ljubljane, je bil zaradi novogradenj njen prvotni stavbni volumen vsaj podvojen. Na področju mestnega urbanizma velja ta čas za eno od najpomembnejših prelomnic. Konec obnove, ki je v večji meri spoštovala mestni regulacijski načrt Maksa Fabianija z modernimi izhodišči, sovpada z začetkom oziroma koncem prve svetovne vojne.

Detajl razglednice s pogledom iz Rožnika na Ljubljano iz leta 1908. stoletja. (Arhiv Zmaga Tančiča) Vidna še nepozidana Rožna dolina. S puščico označeno mesto, kjer stoji Hribarjeva vila.

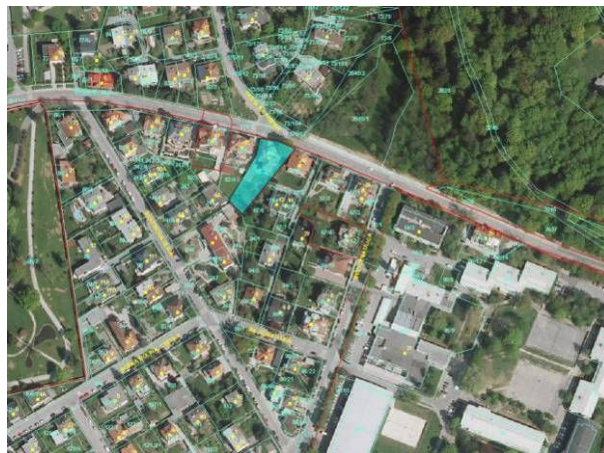
Na močvirnih zemljiščih med Rožnikom in železniško progo Ljubljana-Koper je najprej predvsem delavski sloj s pomočjo posojil Slovenskega stavbnega društva pričel z gradnjo hiš in tako je po letu 1898 kot prvo delavsko naselje v vojvodini Kranjski nastala Rožna dolina. Kasnejša meščanska pozidava Rožne doline se je skoncentrirala predvsem na severnem delu ob Cesti na Rožnik (danes Cesti 27. aprila) in Večni poti. V zelenem pasu okrog novega mestnega središča so nastajala stanovanjska naselja. V Rožni dolini, na Mirju, pod gradom med Poljansko in Streliško ulico, na Kodeljevem in za Bežigradom je zrasla večina vil in večjih enodružinskih hiš, ki so si jih gradili razgledani, premožni meščani. Na zemljiščih so bile izvedene parcelacije z uličnimi mrežami, novo oblikovane soseske pa so tvorile večinoma enonadstropne vile, oblikovane po vzorih za gradnjo enodružinskih hiš, ki so jih konec 19. stoletja začrtali v dunajskem društvu Cottage Verein. Krite so s strehami predpisanega naklona z vnaprej določeno postavitvijo na zemljišče z urejenimi vrtovi in oblikovanim videzom ograj, ki so tekale natančno po stavbni črti in oblikovale sklenjeno ulično fasadno linijo. Tako je bil videz novih sosesk urejen in lep, ne glede na raznolike likovne zamisli, izražene na fasadah.³

³ Živa Deu, Arhitektura domov znanih Slovencev : znanstveniki in znanstvenice, Ljubljana 2011, str. 72-75.

Največjo porast novozgrajenih hiš je doživela Rožna dolina v letih 1926 -1930 (131 stavb), kasneje pa je na nove gradnje vplivala gospodarska kriza, zato jih je bilo vedno manj. Med leti 1950 in 1957 se je gradilo po načrtih Edvarda Ravnikarja študentsko naselje, v šestdesetih pa se je ponovno začela gradnja družinskih hiš. Območje je danes gosto poseljeno, večinoma z individualnimi stanovanjskimi objekti.⁴

Položaj enote dediščine na franciscejskem katastru – območje je nepozidano.⁵

Ortofoto naselja z označeno enoto dediščine.⁶

Opis vile

Stavba je pravokotnega tlorisa, s pravokotnim prizidkom in iz njega izhajajočim tristrano zaključenim izzidkom na vrtni strani. V kotu med prizidkom in hišo je bil med drugo svetovno vojno dograjen bunker. Vilo krona visoka, večkrat členjena, a v osnovi štirikapna streha. Zunanji plašč fasade je oblikovan s členitvijo ploskev v enakomerno porazdeljene horizontalne trakove, ki povezujejo okenska polja in v katerih se preigrava struktura grobe in gladkega ometa. Na cesto obrnjena severna čelna fasada je likovno poudarjena z vertikalnimi pasovi v imitirani opeki. Njena desna polovica je iz stavbne mase naprej pomaknjeni rizalit, ki ga krasi strešno čelo z lesenimi dekorativnimi elementi in oknom v mansardi. Vhod v vilo je na vzhodni strani in ga poudarja navzven pomaknjeno zaprto preddverje (veža), nad katero je terasa z nadstreškom, segajočim do sredine prvega nadstropja. Na vzhodni in zahodni strani fasade so napete žice za rastline.

⁴ Alja Bukovec, Idejni projekt prenove vile Zlatice v Rožni dolini v muzej ljubljanskega meščanstva, diplomska naloga, Ljubljana, 2012, str. 9 - 11.

⁵ Vir: Register nepremične kulturne dediščine, <http://giskds.situla.org/giskd/>

⁶ Ibid.

Vila je delno podkletena. Na severni strani je klet skoraj v celoti vkopana, nad terenom je samo za višino manjšega okna. Proti jugu se teren spušča, tako da je južni kletni prostor za dobro polovico nad terenom. Vhod v vilo je prek vhodnega vetrolova, prizidanega na vzhodni strani. Ker je pritličje privzdignjeno od tal vodita do kleti in pritličja po ena stopniščna rama. Vetrolov je od kleti in pritličja ločen z vrati.

Kletni prostori na severni strani so servisni (shrambe, drvarnica, kurilnica), na južni pa je v prizidku (1933) urejena samostojna stanovanjska enota s svojim hodnikom, kopalnico, kuhinjo, dnevnim prostorom in sobo (bivši bunker).

Dnevna soba (levo) in kuhinja (desno)

Kletni hodnik (levo) in soba v bivšem bunkerju (desno).

V pritličje se dostopa prek stopniščnega odprtega hodnika iz katerega vodijo vrata v knjižnico na južni strani in stranišče. Na severno stran je prehod v zaprti hodnik, preko katerega se dostopa v kuhinjo in dve sobi. Tretja soba v SV vogalu vile je prehodna – z vrati povezana z ostalima sobama. Iz kuhinje je prehod v pritlično kopalnico.

Stopnice v visoko pritličje (levo), zaprti hodnik (sredi) in prehodna soba (desno)

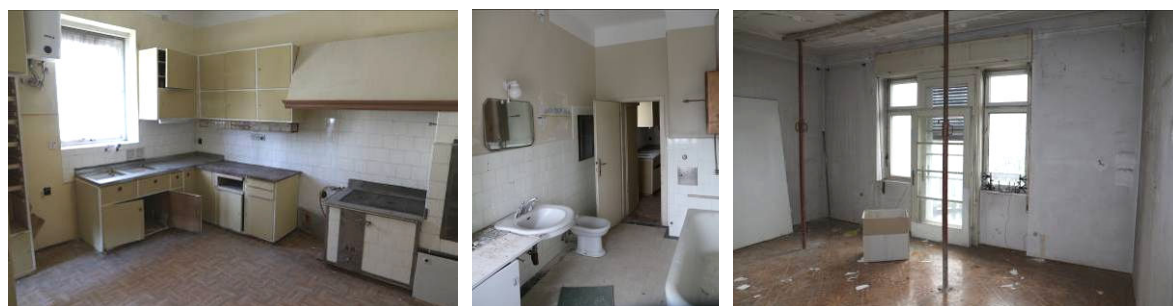

Pritlična soba (levo) in knjižnica (desno).

Iz pritličja vodita dve rami stopnišča v nadstropje. Na vmesnem podestu so vrata, ki vodijo na balkon nad vetrolovom. Nadstropje je skoraj enakega tlorisa kot pritličje. Iz stopniščnega hodnika se proti jugu dostopa v spalnico (nad knjižnico) in stranišče. Preko zaprtega hodnika pa prav tako v kuhinjo in tri, med seboj povezane sobe. Na južni strani je nadstropna kopalnica nekoliko daljša kot pritlična. Tako je iz kopalnice preko manjšega hodnička možna neposredna povezava s spalnico.

Stopniščni hodnik (levo), zaprti hodnik (sredi) in soba (levo).

Kuhinja (levo), kopalnica (sredi) in spalnica (desno).

Iz nadstropja vodi stopnišče v mansardo. Na vmesni stopniščni rami so kovinska požarna vrata. Na koncu stopnišča je hodnik iz katerega se na severni in južni strani dostopa do odprtega podstrešja, na sredi hodnika pa je dostop do dveh manjših podstrešnih sobic - spalnic. Iz odprtega podstrešja na S strani je dostop še do manjše shrambe in sobe na severozahodni strani vile.

Dostop v mansardo (levo), spalnica na V strani (sredi) in odprto podstrešje na SV strani (desno).

Soba na SZ strani (levo) in odprto podstrešje na J strani (desno).

Pomemben del vile je tudi vrt. Danes je na njem nekaj dreves in grmovja, površine so zatravljene. Po obsegu je enak kot je bil v času, ko je Hribar vilo kupil. Leta 1926 je dokupil še sosednjo parcelo na nasprotni strani potočka in s tem pridobil površine za obsežen sadovnjak.

Vrt je včasih vključeval uto, štiri mostičke čez potok, toplo gredo, gnojišče, zajčnik. Zanimiva je omemba v zgodbi 'V hladu pri Čadu', ki nas spomni še na mlinček: '*... Takšno je idilično življenje pri Čadu. Ko se poslovíš od njega in stopiš na cesto proti Večni poti, te ustavi še mlinček pri vili Zlatici. Klip-klop, klip-klop: Tudi tu je doma kratek čas...*'⁷ Na vrtu preko potoka je verjetno prevladovalo sadno drevje, južno od hiše pa zelenjavni vrt. Nekje na vrtu preko potoka je bil tudi manjši ribnik z lokvanji.⁸ Okoli hiše je bilo tudi okrasno grmovje in rože.

Vrt južno od vile. Pogled proti jugu (levo) in vili (desno).

⁷ Jutro, št. 196, št. 4, 26.8.1936, str. 5. Mlinčka se spominja tudi soseda.

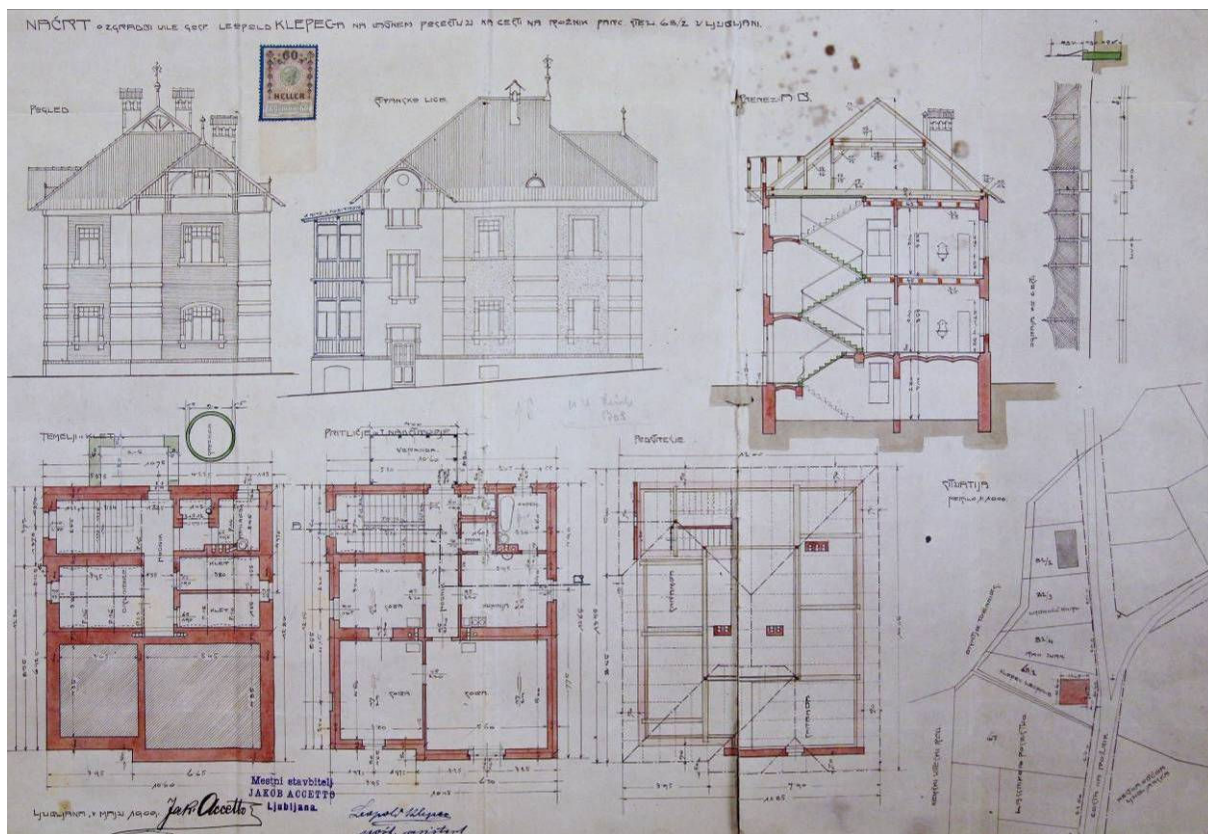
⁸ Ga. Mastnak.

01-6.4

opis razvoja spomenika

Večina meščanskih hiš v Rožni dolini je bila zgrajena po prvi svetovni vojni, Hribarjeva vila pa že dosti prej, ko je bil okoliš še redko poseljen. Čas gradnje lahko postavimo med leti 1909 in 1910, ko je v sočasnem časopisju najti oglas o oddaji stanovanja v prvem nadstropju vile.⁹ V strokovni literaturi je za izgradnjo vile ponekod navedena napačna letnica 1912.¹⁰ Z majem 1909 so datirani načrti za gradnjo vile, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL). Kot naročnik je zapisan gospod Leopold Klepec, ki se je namenil na svojem posestvu na omenjeni lokaciji zgraditi hišo, podpisani in žigosani pa so z žigom mestnega stavbarja Jakoba Accetta. Accetto se omenja kot izvajalec in ne avtor načrtov. Vila se je v začetku po prvem lastniku imenovala »vila Klepec«¹¹.

Ivan Hribar jo je kupil dne 1. 8. 1918,¹² vendar z družino še nekaj let ni živel v njej in jo je najverjetneje oddajal, saj je bil v tem času kot veleposlanik v tujini. Hči Zlatica, po kateri je vila nato dobila ime, je bila takrat stara pet let. Do vselitve leta 1923 so bila izvedena nekatera dela v hiši (popravlila peči, slikopleskarka dela, električne, vodovodne instalacije) in njeni okolici (vrt, ograja, potok). V letih 1924/25 je bilo izvedenih še nekaj vzdrževalnih del (ureditev stopnišča, nov pralni kotel in stranišni školjki, popravilo strehe, pozlačen in leto kasneje z modro prebarvan napis na fasadi, centralna kurjava, poslikave v sobah, pleskanje lope,...).

Načrti za novogradnjo vile iz leta 1909.¹³

Do leta 1933 je vila ohranila prvotno obliko po načrtih iz leta 1909. Šlo je za stavbo skoraj kvadratnega tlorisa, iz katerega je izstopala le na južni vrt obrnjena lesena veranda, ki je segala tudi v prvo nadstropje. Edina večja prezidava je bila po naročilu Ivana Hribarja izvedena leta 1933.¹⁴ Tloris

⁹ *Jutro* (12. 12. 1911), št. 645, str. 3. *Slovenski narod* (14. 12. 1911), št. 287, str. 8.

¹⁰ Damjan Prelovšek (ur.) ... [et al.], *Slavne vile na Slovenskem*, Ljubljana 2013, str. 128 in Živa Deu, *Arhitektura domov znanih Slovencev : znanstveniki in znanstvenice*, Ljubljana 2011, str. 72.

¹¹ *Laibacher Zeitung*, 13. december 1910, št. 283, str. 2626.

¹² Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatico, hrani ZAL, LJU 599, te 4, ae15. Daje nam izvrsten dokument in zanimiv vpogled v življenje, povezano v vilo. Natančen kronist (verjetno Hribarjeva žena) je popisal mnogovrstne na hišo vezane izdatke in prejeme v letih 1918 – 1941.

¹³ Načrt vile Leopolda Klepeca na Cesti na Rožnik, par. št. 68/2, ZAL, LJU489, f 1535, št 14216, 1909.

¹⁴ Najverjetneje takrat in ne 1934, kot se navaja v strokovni literaturi.

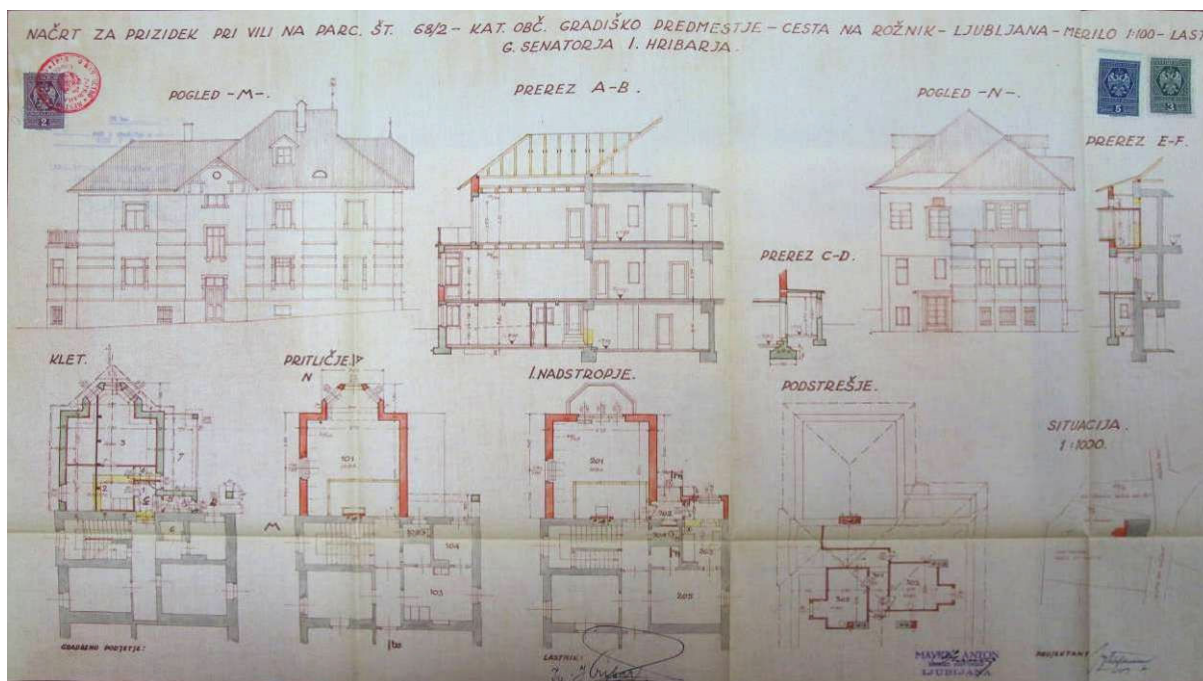
prvotne stavbe se bistveno ni spreminjal. ZAL hrani načrte za prenovo, datirane z 9. majem 1933, ki so jih podpisali lastnik, izvajalec Anton Mavrič ter projektant Josip Costaperaria. Družina naj bi se v nove prostore vselila že septembra istega leta.¹⁵ Na južni strani vile je bil zgrajen prizidek, ki je povečal bivalne prostore, vila pa je s tem volumnom dobila reprezentančen videz. V pritličju in nadstropju prizidka sta bili dve veliki sobi. V prvem nadstropju je bil prvotnemu objektu Z od prizidka dodan tudi povezovalni hodnik, za širino hodnika pa je bila povečana tudi kopalnica. V kleti prizidka je bilo urejeno kletno stanovanje. Na vzhodni strani je bil izveden tudi prizidek pred vhodom. Na vrhu prizidka je bila terasa, na katero se je prišlo iz podesta stopnišča v prvo nadstropje. Za ta namen je bilo okno na podestu predelano v vrata. Na podstrehi, ki je bilo prvotno večji del odprto, sta bili na novo narejeni dve sobi za hišne pomočnike. Vsaka soba je na strehi dobila manjšo frčado.

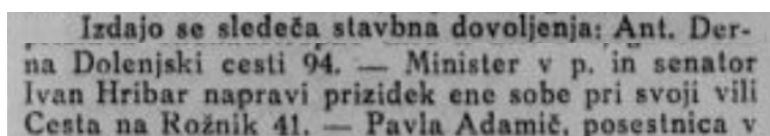
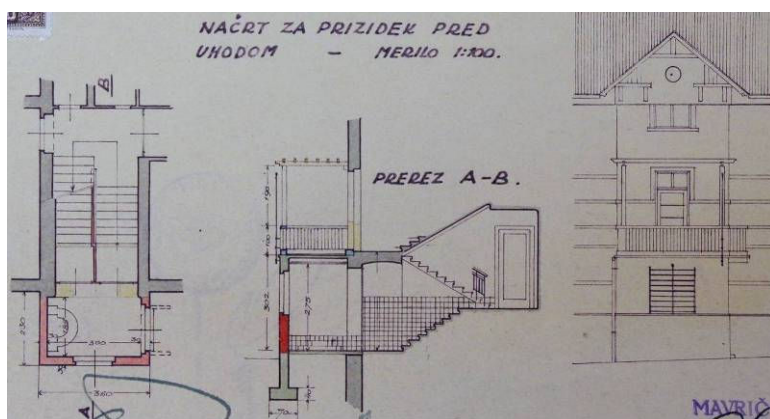
Detajl razglednice iz okoli leta 1931. (Arhiv Zmaga Tančiča).

Vidno stanje pred prezidavo – z leseno verando na mestu prizidka in brez frčad podstrešnih sob ter vhodnega vetrolova.

¹⁵ Saldo – konto knjižica – s prenovo začeli 2.4. in se vselili v nove sobe 15.9.1933 (omenja tudi obrtnike, arhitekta in koliko so jim plačali).

Načrti za gradnjo prizidka, 1933.¹⁶

V saldo – konto knjižici je omenjeno, da so sočasno z gradnjo prizidka uredili še kopalnico in kuhinjo, napeljali plin. Vila je bila tedaj zunaj na novo prebeljena, pozlačene so bile črke napisa Vila Zlatica, na novo poslikano stopnišče. V visokem pritličju prizidka si je Hribar uredil delovno sobo z veliko knjižnico, vse prostore v vili pa opremil z izbranim, tudi po meri izdelanim pohištvo. Natančni podatki o nakupu pohištva in ostale opreme (manjše potrebščine, posodje, preproge, posteljnina ipd.) za leta od 1933 do 1941 so zavedeni v knjižici in pričajo o tedanji bivalni kulturi bogatih meščanov.

Naznanilo o izdaji stavbnega dovoljenja.¹⁷Detajl načrta za prizidek pred vhodom vile iz leta 1933.¹⁸

¹⁶ ZAL, LJU493, reg IV, b, 39, st 41618, 1933

¹⁷ Slovenec, št. 105, 9. maj 1933, str. 4.

¹⁸ ZAL, LJU493, reg IV, b, 39, st 41618, 1933

Detajl razglednice s fotografijo vile in vrta iz okoli leta 1935. (Arhiv Zmaga Tančiča)
Viden zgrajen prizidek in v spodnjem delu urejen vrt, dokupljen l. 1926. Na balkonu nad vhodnim prizidkom stojita Hribar in njegova žena Marija.

Vrt vile je prvotno obsegal današnjo velikost. Leta 1926 je Hribar dokupil sosednje zemljišče (od gospe Pečanke) in že obstoječemu vrtu s površino ok. 1100 m² pridal dodatnih 2.040 m². Med zemljiščema teče potok, preko katerega so v preteklosti vodile štiri mostički. Na lepo urejenem vrtu je rasel pušpan, živa meja iz gabrov, razno grmičevje kot je ribez in kosmulja (angeršt), sadno drevje ter okrasno cvetje - vrtnice, s Holandskega uvoženi tulipani in narcise, glicinija, pelargonije in dalije. Sadja in jagodičevja so imeli toliko, da so ga tudi prodajali (hruške različnih vrst, češplje, jabolka, jagode, ribez, maline), prav tako seno. Ob prezidavi hiše pa so delno preuredili tudi vrt in dokupili novo drevje – marelice. Velik del vrta je, zajemal zelenjavni del, v letu 1935 se omenja povečava tople grede. Pridelovali so grah, korenje, peteršilj, čebulo, paradižnik, krompir, fižol, šparglje, koruzo in verjetno še marsikaj.¹⁹ Vrt je bil leta 1960 nacionaliziran, a je še danes ob hišah, zgrajenih na nacionaliziranem vrtu ohranjena gabrova živa meja iz časa Hribarja.

Detajl razglednice s pogledom na Rožno dolino iz okoli leta 1930. (Arhiv Zmaga Tančiča)

¹⁹ Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatico, hrani ZAL, LJU 599, te 4, ae 15.

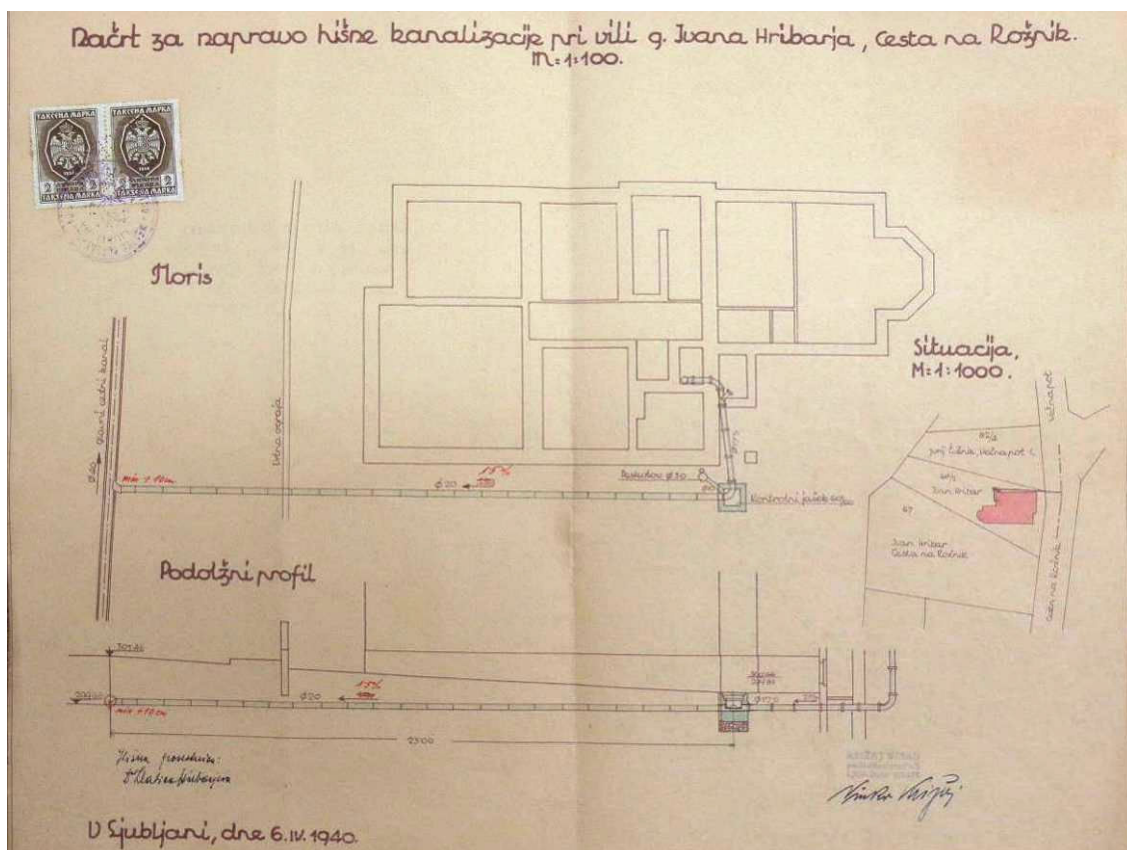

Pri sosednjih hišah ohranjena gabrova živa meja iz časa Hribarja.

Leta 1940 je dal Hribar zaradi vojne nevarnosti na JZ strani hiše zgraditi bunker. Tedaj je omenjeno tudi pleskanje fasade, oken, mrež, ograje, gospodarske utice in prestavitev vrtno gospodarske lope ter ureditev kanalizacije s priklopom na glavni cestni vod.

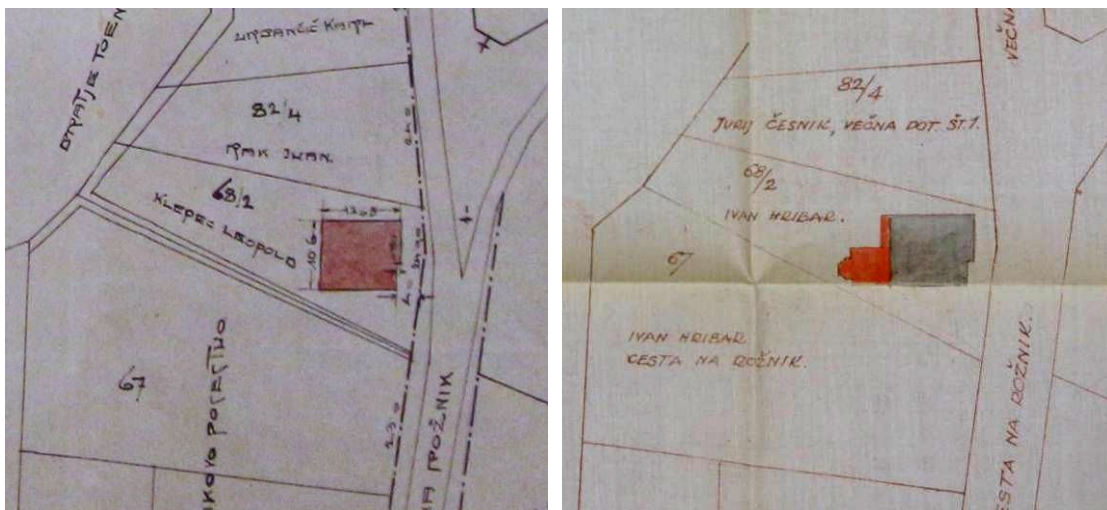
Po tem večjih posegov v vilo ni bilo. V notranjščini je bilo izvedenih nekaj manjših prezidav in dozidav, za katere pa se ne da doreči, kdaj so bile izvedene:

- Na pritličnem in nadstropnem hodniku sta bili desno od stranišča zazidani vrati v shrambi.
- V nadstropju je bila razširjena odprtina iz shrambe v kuhinjo in v shrambi urejen majhen jedilni kot.
- V kleti je bila povečana kopalnica.
- Zaklonišče je bilo preurejeno v sobo. Sočasno verjetno narejeno ali povečano okno zaklonišča.

Načrt za pripravo hišne kanalizacije pri vili iz leta 1940.²⁰

²⁰ ZAL, LJU493, reg IV, b, 198, st 24004, 1940

Načrt zemljišča s pozicijo predvidene, z rdečo vrisane novogradnje iz leta 1909²¹ (levo) ter načrt iz leta 1933 z rdeče vrisanim predvidenim prizidkom. Spodaj je vrt na vzhodni strani, tedaj že last Ivana Hribarja (parc. št. 67).²²

Fotografije: Ivan Hribar z družino ob njegovi 80 letnici, 1931 (levo); Zlatica Hribar, maturantka, na domačem vrtu, 1932 (sredi); Zlatica Hribar na vrtu domače hiše, 1932 (desno).²³ Na družinskih fotografijah je viden vhod pred adaptacijo, lesena brv čez potok in lepo urejen okoliš vile z vrtom in vrtno uto.

Leta 1960 je bila hiša z vrtom nacionalizirana. Vrt na drugi strani potoka, ki ga je Hribar dokupil leta 1926 dokupil (parc. št. 67/1), je bila kmalu za tem pozidan.

Okoli leta 1965 so na vrtu zgradili garažo, ob garažo pa prislonili leseno lopo, ki so jo tja preselili iz obcestnega dela nekdanjega sadovnjaka, ko je bil ta prodan in pozidan.²⁴

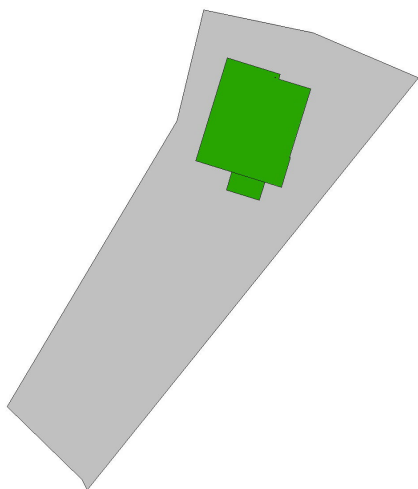
²¹ Načrt vile Leopolda Klepca na Cesti na Rožnik, par. štev. 68/2, ZAL, LJU489, f 1535, st 14216, 1909, detajl.

²² Načrt za prizidek pri vili Ivana Hribarja, ZAL, LJU493, reg IV, b, 39, st 41618, 1933.

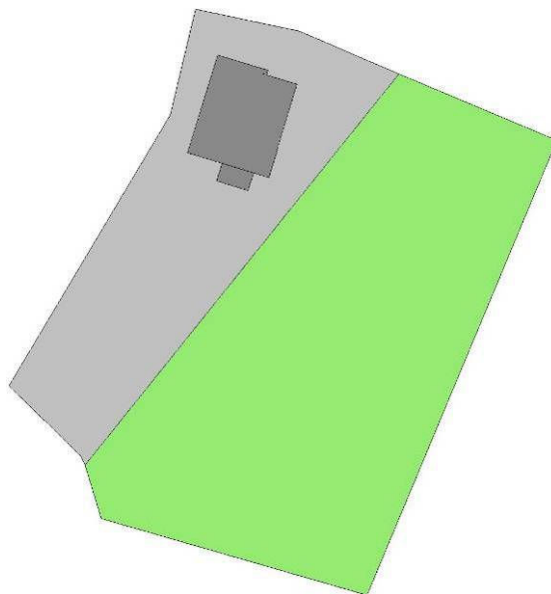
²³ Foto zapuščina Zlate Hribar, Mestni muzej Ljubljana.

²⁴ Sosedu vile, ki se je v novo hišo, zgrajeno na bivšem vrtu vselila l. 1965, se spominja selitve lesenega dela sedanje garaže.

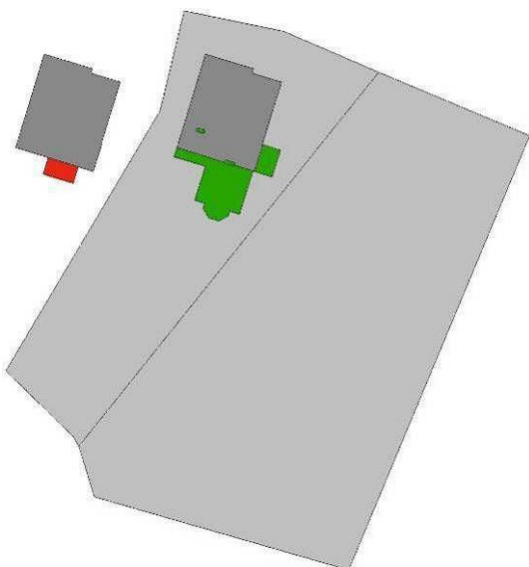
Shematski prikaz stavbnega razvoja in obsega zemljišča, pripadajočega vili:

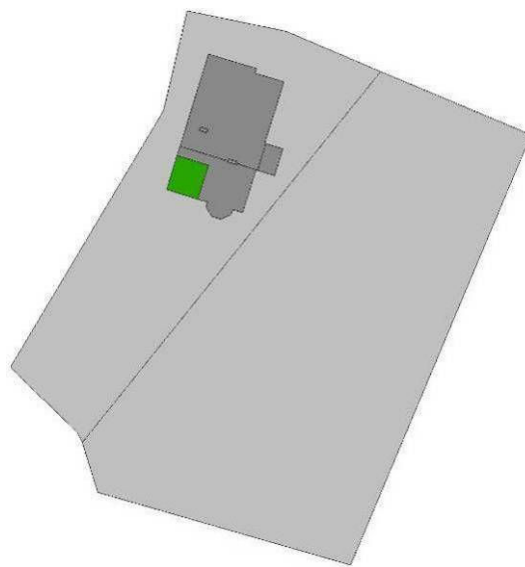
1909/10 hišo zgradi Leopold Klepec.

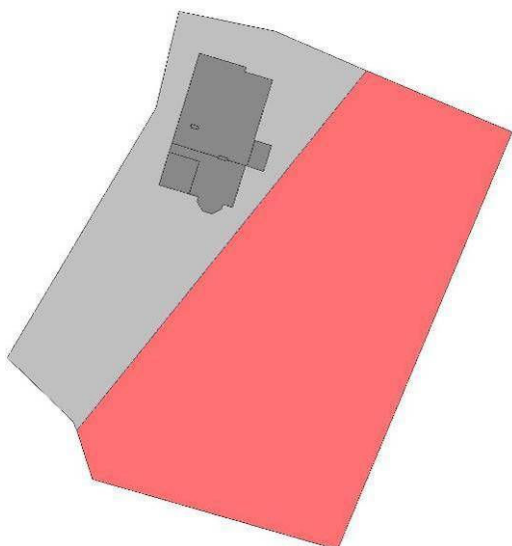
1926 Hribar dokupi sosednje zemljišče za vrt.

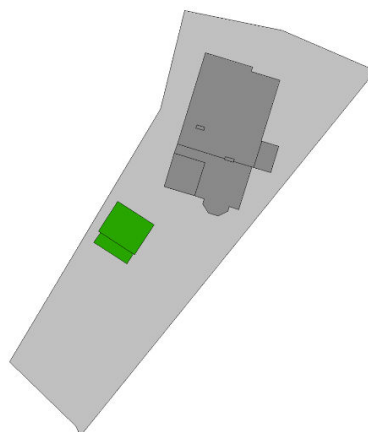
1933 Hribar na južni strani podre leseno verando, namesto nje dogradi prizidek, na vzhodni strani prizida vhodni vetrolov.

1940 je dozidano zaklonišče na JZ vogalu vile.

Leta 1960 je bil vrt nacionaliziran in kmalu tudi pozidan.

Okoli leta 1965 je bila zgrajena garaža.

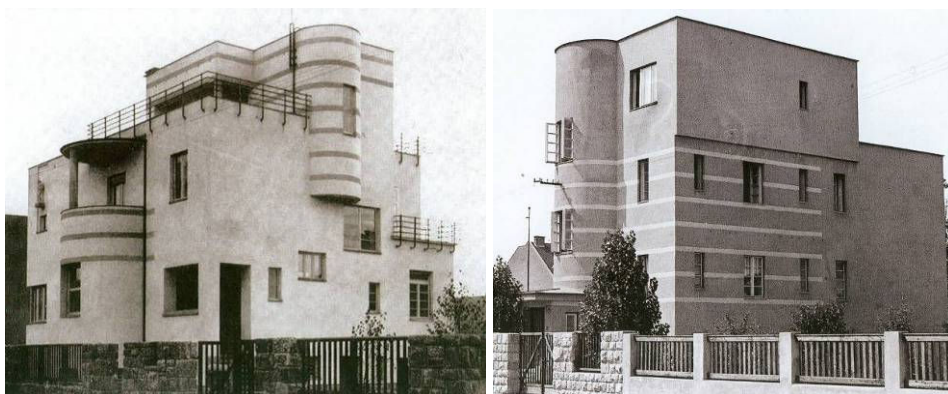

Detajla razglednic. Primerjava vile v letih 1931 (levo) in 1936 (desno).

01-6.5 **primerjava s sorodnimi spomeniki**

Meščanske vile so ob koncu 19. in na začetku 20. stol. postale ideal časa, saj si je sloj bogatih meščanov želel zagotoviti udobnejša in intimnejša bivališča v predmestjih ali na podeželju. Značaj teh novih predmestij so oblikovale večnadstropne najemniško-stanovanjske hiše. Arhitektura je bila pod močnim vplivom Dunaja, vile v parkovnih in vrtnih zasnovah so spominjale na dvorce z balkoni, stolpiči, fasadnim okrasjem ali vidnim lesenim ogrodjem. Oblikovno do konca stoletja prevladuje historizem z novogotskimi, novorenesančnimi in novobaročnimi elementi, pogosto prepletenimi v nove celote. Tudi v plodnem popotresnem obdobju je bila glavna gradbene dejavnosti slogovno še zelo konvencionalna, na slovenskem so se namreč močno zakoreninjeni ideali historizma ohranjali vse do prve svetovne vojne. Po letu 1900 prvič srečamo secesijske likovne detajle in vse do prve vojne je vzporedno s historično cvetela moderna secesijska smer, ki v obdobju med obema vojnoma preide v modernizem.²⁵

Arhitekt Costaperaria, ki je zasnoval prenovu vile, je v Ljubljani prispeval k utrditvi sodobnih načel funkcionalizma in to zlasti pri gradnji stanovanjskih hiš – modernističnih vil. Gradil je za ljubljansko politično, gospodarsko in kulturno elito in s svojo napredno arhitekturo Ljubljani pustil močan pečat.²⁶ Vila Zlatica ne izraža arhitektove manire, kar gre najverjetneje pripisati željam naročnika - Hribar je bil predvsem izvrsten politični taktik, ne pa esteta, in do moderne stavbne umetnosti ni gojil nobenih simpatij. Arhitekt je nov prizidek spretno prilagodil obstoječi arhitekturi in tako prenovu izpeljal s posebnim odnosom do starega. S primerjavo načrtov iz leta 1909 je očitno, da oblikovanja stavbnega plašča ne moremo pripisati Costaperarii,²⁷ saj je bila členitev fasade zarisana že v originalnih načrtih.

Primerja Costaperarijevih modernističnih vil, zgrajenih sočasno s prizidkom Hribarjeve vile. Levo vila Pirkmayer (1933), desno vila Perhavec (1932).

Vila Zlatica s poudarjenimi arhitekturnimi elementi in dekoracijo ohranja historistično podobo in se staplja v množico estetsko in kvalitetno oblikovanih enodružinskih vil s prve polovice 20. stoletja, ki so nastajale v imenitnejših naseljih Rožne doline, na Mirju in za Bežigradom.

Stanovanjske vile za Bežigradom, 1929²⁸

²⁵ Damjan Prelovšek (ur.) ... [et al.], *Slavne vile na Slovenskem*, Ljubljana 2013, str. 61-63..

²⁶ Bogo Zupančič, *Arhitekt Josip Costaperaria in ljubljansko moderno meščanstvo*, 2004, str. 176.

²⁷ Kot je zapisano v strokovni literaturi, ki Costaperarijev doprinos išče v oblikovanju fasade. Damjan Prelovšek et al., *Slavne vile na Slovenskem*, str. 128-131.

²⁸ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stanovanjske_vile_za_Be%C5%BEigradom_1929.jpg

Med vilami Rožne doline jih je nekaj vpisanih v register kulturne dediščine, njihov razpon pa sega od konca 19. stoletja do obdobja po drugi svetovni vojni in priča o živahni urbanistični dejavnosti v ljubljanski soseski.

Največ Hribarjevi po zasnovi podobnih vil, zgrajenih v historičnem slogu, najdemo vzdolž Ceste 27. aprila. Sklop enodružinskih vil najdemo na številkah 1, 3 in 5. Gre za razgibane, visokopritlične nadstropne stavbe z neohistorično fasado. Hiša na številki 1 je bila zgrajena 1912, leta 1931 pa prenovljena in dozidana za tedanjega lastnika stavbenika Adolfa Lea Dukiča.²⁹ Stavbo na številki 3 je v letih 1910 – 1912 zgradila 'Kranjska stavbinska družba'. V zgornjem delu je navzven pomaknjen osrednji del oblikovan s predalčno gradnjo, leta 1934 pa je bil k hiši dodan prizidek z odprto teraso.³⁰ Podobno je s predalčno gradnjo okrašen zgornji del vile na številki 5.

Dukičeva vila, Cesta 27. aprila 1 (levo) in Cesta 27. aprila 3 (desno)

Konec 19. stoletja je bila ob nekdanji Cesti na Rožnik po načrtih stavbenika Viljema Trea sezidana visokopritlična vila z mansardo (danes Cesta 27. aprila 23, EŠD 13691). Prezidana je bila leta 1906. Enonadstropna, z vrtom obdana vila, se ponaša s historicistično fasado, ki jo členijo v ometu izvedeni horizontalni pasovi, dekorativni okenski okvirji in pilastri ter rezbarsko okrašeni napušč na rizalitu. Vhod v dvignjeno pritličje je skozi k cesti obrnjeno vhodno lopo, ki je dostopna po kamnitem stopnišču.³¹

Cesta 27. aprila 5 (levo) in Cesta 27. aprila 23 (desno).

Podobno zasnovo ima tudi enonadstropna vila neznanega arhitekta z vrtom na Svetčevi ulici 4 (EŠD 18578), ki je bila zgrajena v prvi četrtini 20. stol. Fasada je preprosto členjena, z venčnim zidcem med nadstropjema, ob vhodu je odprta terasa z bogato oblikovano balustrado.³²

²⁹ Cesta 27. aprila 1; <http://giskd2s.situla.org/rkd/opis.asp?esd=21893>; Bogo Zupančič, Usode ljubljanskih stavb in ljudi, 49-72, Ljubljana 2007, str. 52-57.

³⁰ Cesta 27. aprila 3; <http://giskd2s.situla.org/rkd/opis.asp?esd=18746>

³¹ Vila Cesta 27. aprila 23; <http://giskd2s.situla.org/rkd/opis.asp?esd=13691>

³² Vila Svetčeva 4, <http://www.eheritage.si/apl/real.asp?ID=18578>

V obdobju med obema vojnama, zlasti v tridesetih in štiridesetih letih 20. stoletja, se je pozornost arhitektov obrnila k modernemu funkcionalizmu.

Ena prvih funkcionalističnih vil pri nas je leta 1929 zgrajena enodružinska hiša akademske igralk Marije Vere (Cesta na Rožnik 8, EŠD 1590).³³ Plečnikov učenec Maks Stenar je stavbo zasnoval v modernističnem slogu po načelih avstrijskega arhitekta Adolfa Loosa. Kubično nadstropno podkleteno stavbo členita balkon in terasa nad njim, na najbolj izpostavljenem delu pa polkrožni stolpič. Belo gladko ostenje je brez okrasa, streha je ravna.³⁴

Vila Svetčeva 4 (levo) in Vila Maria Vera (desno).

Na robu Rožne doline je družinsko vilo Lovšin (EŠD 18744) zasnoval arhitekt Vladimir Šubic leta 1932. Stavba je enotno kubično telo, ki so mu odvzeti in dodani kockasti volumni in je postavljeno na dvignjeni podstavek, obložen s klesanim kamnom. Do vhoda v visokem pritličju vodijo stopnice, s terase pa se na vrt spušča dvojno stopnišče. Modernistični elementi so izraženi v asimetrični zasnovi, ravni strehi ter vogalnih oknih, ki jih v vogalu povezuje steber iz vidne opeke. Preprosto členjena fasada s šivom iz majhnih betonskih konzol zaznamuje delitev med nadstropjema, del arhitekture pa je tudi plastika kiparja Franceta Goršeta. Zadržano okrasje in napredna zasnova dajeta stavbi vtis monumentalnosti.³⁵

Vila Lovšin, Ažbetova ulica 4

³³ Bogo Zupančič, Usode ljubljanskih stavb in ljudi, 49-72, Ljubljana 2007, str. 88.

³⁴ Damjan Prelovšek (ur.) ... [et al.], Slavne vile na Slovenskem, Ljubljana 2013, str. 151-153.

³⁵ Damjan Prelovšek (ur.) ... [et al.], Slavne vile na Slovenskem, Ljubljana 2013, str. 158.

01-6.6	materialno stanje spomenika in okolice
--------	---

Objekt vila Zlatica obsega klet, dvignjeno pritličje, nadstropje in podstrešje. Zgrajena je bila v dveh fazah. Okoli leta 1910 osnovni pravokotni objekt, ki je obsegal današnjega od severa pa do vključno stopnišča. Na južni strani je imel prizidano manjšo leseno verando, ki pa je bila l. 1933 nadomeščena z večjim prizidkom v vseh treh etažah (kletno stanovanje, pritlična knjižnica, nadstropna spalnica). Istočasno je bil na vzhodni strani prizidan tudi vhodni vetrolov. Tehnologija gradnje je bila v obeh fazah ista. Nekaj težav je povzročil vetrolov, ki ni podkleten in se je zaradi neenakomernega posedanja nekoliko nagnil od hiše.

Stanje in globina temeljev nista znana. Nosilni in nenosilni zidovi so opečnati. Etažne stropne konstrukcije nad pritličjem in nadstropjem so lesene, ometane ne trstično osnovo. Le vrh stopnišča je nosilna plošča armiranobetonska. V kleti prizidka je stropna konstrukcija betonska (nosilci + plošča), preostala klet pa ločna opečna konstrukcija, naslonjena na kovinske traverze. Stropne konstrukcije so stabilne. Ni točno znano stanje stropne konstrukcije nad nadstropno sobo prizidka. Tam je zaradi zamakanja strehe odstopil in se na sredi močno povetil omet na trstični osnovi. Z vrhnje strani (na podstrehi) povesa ni čutiti, zato bi lahko sklepali, da se je povetil le omet.

Stopnišče je iz betonskih prefabriciranih elementov, na eni strani vpetih v zid, na drugi pa slonečih na kovinskem nosilcu. Stopnice od vetrolova do nadstropja so površinsko obdelane – štokan beton. Ograja je kovinska z lesenim držalom.

Streha je členjena, v osnovi izhajajoča iz štirikapnice. Naklon strešin je okoli 40°, kritina opečni zareznik. Del strehe nad prizidkom (povezovalni hodnik) in žlote so krite s pločevino. Nameščen je linijski snegolov. Ostrešje je iz lesa iglavcev. Streha mestoma pušča. Na mestih, kjer je puščanje dolgotrajnejše in je strešna konstrukcija obita z lesom in ometana (v podstrešnih sobah), je konstrukcijski les preperel. Dimniki so zidani iz opeke in kriti z betonskim okvirom. Odvajanje vode je urejeno preko žlebov in zbirnih jaškov. Ni znano, kam se meteorne vode stekajo.

Fasade so ometane z apnenim in apneno cementnim ometom. Površina je večidel zaribana. Vertikalni pasovi v okenskih oseh so obdelani z rustikalnim ometom (vzhodna in zahodna fasada) ali ometom, ki imitira strukturo opečne fasade. Fasada je dekorirana tudi s horizontalnimi profiliranimi poudarki. Okenski okviri so obrobljeni s profiliranim okvirom. Na severni fasadi so ti iz umetnega kamna, na ostalih pa imitacija v ometu. Fasadni omet je v slabšem stanju, mestoma je že odpadel, mestoma pa je se je vrhnji sloj že razslojil. Na najbolj izpostavljenih delih je omet drobljiv, prhek. Na severni in vzhodni fasadi sta zatropa dekorirana z vidnim konstrukcijskim lesom. Na fasadi so prek kovinskih nosilcev speljane žice, ki so služile kot opora za zazelenitev fasade. Nad vetrolovom in južnim delom prizidka sta balkona. Ograja je iz betonskih elementov. Nad vetrolovom je bil balkon krit z leseno pergolo, ki je bila uničena, ostala sta nosilna stebra in konzoli. Nad vetrolovom je na fasadi napis 'VILA ZLATICA'. Črke so iz bakrene pločevine in so pozlačene.

Na jugozahodni strani je v vogal med prizidkom in osnovnim objektom prislono zaklonišče, zgrajeno ob začetku druge svetovne vojne. Celotna konstrukcija (stene in streha) je iz debele betonske konstrukcije. Streha je bila originalno površinsko obdelana z zaribanim betonom, premazan s hidroizolacijskim premazom, kasneje pa je bila po njej položena toplotna izolacija, nanjo pa nalepljena hidroizolacija.

Notranji ometi so apneni, večkrat pleskani z apnenim beležem. V pritličnem hodniku so bile stene obložene z mavčno-kartonskimi ploščami, kuhinjski omet pa delno odstranjen oz. preplasten z zaglajenim ometom. V nekaterih nadstropnih sobah, so po stenah nalepljene tapete. Beleži so ponekod dekorirani s šabloniranim vzorcem. Omet je v dobrem stanju, beleži pa se zaradi prekomerne vlage ponekod luščijo.

Stavbno pohištvo je leseno. Okna so dvojna na osnovnem objektu, na prizidku pa enojna z dvojno zasteklitvijo. Vsa okna so členjena. Večina je dvokrilnih z nadsvetlobo. Kletna in okno vetrolova imajo kovinske zaščitne mreže. Vse so bile večkrat barvane. Barva se lušči, površina je pogosto že rjasta. Vrata v osnovnem objektu so kasetirana, v prizidku pa le okvirjena. Hodniška vrata so delno zastekljena in z nadsvetlobo.

Tlaki so večinoma originalni. Po sobah je bil položen parket, v pritličnem in nadstropnem hodniku ter pritlični kuhinji tribarvni teraco. Večina kletnih prostorov je imela betonski tlak. Parket v pritlični in nadstropni sobi prizidka je iz kvadratnih plošč na katerih je lepljen parket, ki tvori geometrijski vzorec. Parket je zaradi vlage ponekod poškodovan. V nadstropni kuhinji sta bila pr72 ek parketa položena dva topla poda, v pritlični kuhinji pa prek teraca parket.

Del pohištva iz časa Ivana Hribarja je skoraj v celoti ohranjenega in deponiranega v depojih Muzeja in galerij mesta Ljubljana, ki je že med leti 1998 in 2000 odkupil velik del pohištva in osebnih predmetov. Gre za pohištvo, ki ga je Zlatica Hribar uporabljala v knjižnici (pritličje) in njenem stanovanju (prvo nadstropje). V vili so ostale še knjižne omare in kuhinja.

Zemljišče okoli hiše je zatravljeno in zasajeno z okrasnim rastlinjem, ki pa je pomanjkljivo vzdrževano. Od starejšega drevja je ostala samo lipa na severovzhodni strani. Ob ograjah se divje razraščajo starejše plezalke in grmovje. Ohranjene je nekaj okrasne zasaditve na vrtu (npr. magnolija) in predvrtu med hišo in cesto, kjer je nasad hortenzij. V prilogi tega konservatorskega načrta se nahaja elaborat s podrobnejšim popisom in vrednotenjem vrtno zasaditve.

Na vrtu stojita zidana garaža s prislonjeno leseno vrtno lopo in zidana vrtna lopa. Garaža je krita s pločevino, lopa pa s salonitno kritino. Fasada garaže je ometana z apneno cementnim ometom, severna stran je oblečena v leseni opaž. Prislonjena lopa je iz lesene palične konstrukcije, obite z lesenimi letvami z razmikom. V južnem delu vrta je zidana vrtna lopa. Opečnat zid je ometan z apneno cementnim ometom. Streha je pločevinasta. Celotna severna fasada je sestavljena iz lesenih oken.

01-6.7	opis sprememb rabe in upravljanja skozi čas
--------	--

Namembnost vile je vseskozi ostala nespremenjena. Služila je prvenstveno kot bivanjski objekt vse do leta 2000, ko je umrla zadnja stanovalka in lastnica vile, Hribarjeva hči Zlatica. Za tem je v vili živelo še nekaj najemnikov. Zadnja stanovalka vile je bila Zlatica hišna pomočnica Marija Tratnik, ki je stanovala v kletnem stanovanju. Vila je bila ves čas organizirana v več funkcionalnih enot. Poleg glavnega stanovanja lastnikov, se je del hiše oddajal v najem, v delu pa so živeli hišni pomočniki. Za ta namen je bilo do izgradnje prizidka uporabljeno pritličje, po letu 1933 pa kletno stanovanje v prizidku in dve novozgrajeni sobi na podstrehi. Po drugi svetovni vojni je bila v pritličje naseljena družina Zajc, ko pa se je ta izselila, se je pritličje oddajalo kot poslovni prostor. Kaj je bilo v pritličju po izgradnji prizidka pa do Hribarjeve smrti ni povsem jasno, je pa verjetno skupaj z nadstropjem služilo Hribarjevi družini

Od izgradnje leta 1909/10 do leta 1918, ko je vilo kupil Hribar, je ta že zamenjala nekaj lastnikov. 1912 se v njej še omenja družina prvega lastnika Leopolda Klepca, in sicer Marija, vdova poštnega asistenta, ter Matija Klepec, ki je bil verjetno njun sin.³⁶

Levo: Časopisni iz leta 1910 oglas o oddaji stanovanja v prvem nadstropju vile, ki se je takrat imenovala še vila Klepec, hišna št. pa je bila še 39.³⁷

Desno: Časopisni oglas iz 1911 o prodaji vile s strani Marije Klepec.³⁸

³⁶ Naslovna knjiga in zaznamek trgovin in obrtov za deželno stolno mesto Ljubljane, 1912, str. 52.

³⁷ Amtsblatt zur Laibacher Zeitung Nr. 283., 13. December 2010, str. 2626

³⁸ Slovenski narod (14. 12. 1911), št. 287, str. 8.

Klepec Marija, c. kr. poštnega asistenta vdova
— k. k. Postassistentens Witwe, Cesta na
Rožnik 41

Klepec Matija, c. kr. jetnišnični paznik v p. —
k. k. Gefangenhauseufseher i. R., Cesta na
Rožnik 41

Pick Karl, c. kr. stavbni inženjer — k. k. Bau-
ingenieur, Cesta na **Rožnik 41**

Naslovna knjiga za Ljubljano iz leta 1912. Na naslovu vile zavedena lastnika Klepec in Pick Karl (verjetno najemnik).³⁹

Po smrti prvega lastnika je bila vila že leta 1912 prodana Zvonimiri Masle. Konec leta 1913 se omenja Anton Masle.⁴⁰ Masletove tam zasledimo še septembra 1915,⁴¹ v letih 1916 in 1917 pa je bila nato vila naprodaj. Vzrok za prodajo so bile verjetno večletne težave s hipotekami, ki so obremenjevale vilo in zemljišče.⁴² Posest je leta 1917 na dražbi kupil vlakovodja France Bradač. Že po enem letu je leta 1918 lastnica vile postala takrat komaj 5 let stara Zlatica Hribar. Na njeno ime jo je Ivan Hribar kupil dne 1. 8. 1918. Še aprila istega leta je na naslovu vile Rok Bozzini priglasil obrt (trgovska agentura). Po tem bil lahko sklepali, da so verjetno Hribarjevi (Ivan, žena Marija in hči Zlatica) vilo po nakupu še nekaj časa oddajali, saj so se vanjo iz vladne palače preselili šele 31.10.1923. Takoj so sledila popravila in adaptacije, kot je ureditev stopnišča, strehe, napisa na zunanjsčini, centralne kurjave, zelenjavnega vrta ter nakup vrtnega in drugega orodja. Zabeležena so stavbna, vodoinštalacijska, steklarska in kleparska dela, beljenje, popravilo sobnih poslikav in slikarska dela. Zanimivo je, da so tudi po vselitvi leta 1924 še imeli najemnike v hiši (Zastopstvo Hammond). Z dograditvijo prizidka 1933 je bilo kmalu v polkleti pod njim urejeno t.i. hišniško stanovanje. Vsaj od leta 1937 se v njem omenjajo najemniki, ki so družini plačevali najemnino. Leta 1937 se je vanj vselil Ivan Stancer, ki je plačeval simbolično najemnino in delal tudi na vrtu, leta 1945 pa se je vselila Marija Štrukelj, kasneje tega leta pa za tri mesece še ga. Stenklova. Štrukljevi so v kletnem stanovanju živeli še leta 1960. Za njimi je v kletnem stanovanju živelo še nekaj najemnikov, med drugim tudi Marija Tratnik, ki je Zlatici gospodinjala v letih pred njeno smrtjo.

Splošno pohvalno priznanje dam vseh stanov!

Dvojni glavnik

je najnovejša in edino splošno lepotilno sredstvo te vrste, za vse dame brez razlike stanu in starosti! Ne povzroča vročine in izpadanja las, kot lasne podloge: ampak vsled dostopa in kroženja zraka v lasih še bladi in lasišče krepi, ter napravi s tem, da dvigne lase v poljubno določeno višino — damam prikupljivejši obraz.

Izdeluje in prodaja **Anton Masle**, Ljubljana, cesta na Rožnik 41, dobi pa se tudi v trgovinah: I. Samec, Hinko Sevar, I. Kocjan, I. Schubert in Avg. Dolenc v Ljubljani.

— Zanimiva iznajdba. V izložbenem oknu trdke Maček & Komp. v Ljubljani (poleg kinematografa) so razstavljeni svetovno patentirani dvojni glavniki, izum g. Antona Masleta, železničnega uradnika v Ljubljani, Cesta na Rožnik 41, ki je tudi že pričel z izdelovanjem. Zanimivo je, da so poskušali izumiti dvojni glavnik glasom beležkov patentnih uradov že pred 45 leti in pozneje v raznih evropskih in ameriških državah. Kljub vsej pripravljenosti sedanje iznajdbe so smatrali to za nemogoče in so se vsi tedanji nešteti poizkusi — popolnoma ponesrečili. Dvojni glavnik se odpre v laseh sam in dvigne lase, oziroma frizuro, v poljubno določeno višino. Lepotilno sredstvo je. Ne povzroča vročine, kot lasne podloge; ampak vsled dostopa in kroženja zraka — še hladi. Ne povzroča izpadanja las, kot lasne podloge; ampak vsled dostopa in kroženja zraka — lasišče še krepi. Ne vzame vedno mnogo časa, kot lasne podloge, ampak le nekaj trenutkov. Dobi se pri izdelovalcu in pozneje v raznih trgovinah.

Levo: Reklama (l. 1913) za dvojni glavnik izdelovalca Antona Masleta, lastnika vile.⁴³

Desno: Članek (l. 1913) o patentu dvojnega glavnika lastnika vile Antona Masleta.⁴⁴

³⁹ Naslovna knjiga in zaznamek trgovin in obratov za deželno stolno mesto Ljubljana, 1912, str. 52 in 84.

⁴⁰ Masletov izum lepotnega pripomočke, dvojnega glavnika, je omenjen v časopisu *Zarja* (5.11.1913), št. 726, str.

2.

⁴¹ Nekrolog Viktoriji Masle s Ceste na Rožnik 41, *Slovenski narod* (22. 9. 1915), št. 217, str. 4.

⁴² Zemljiško knjižni izpiski.

⁴³ DAN, neodvisen politični dnevnik, št. 719, 17. december 2013, str. 2

⁴⁴ *Zarja*, števil. 726, 5.11.2013, str. 2.

Ij Obrtno gibanje meseca aprila v Ljubljani. Meseca aprila je pri mestnem magistratu priglasilo svoj obrt 16, odglasilo pa 10 strank. Priglasili so: Marija Ba-

trgovina z deželnimi pridelki, rastlinjem in vegetabilijami. Rok Bozzini, Cesta na Rožnik 41, trgovska agentura. Fran Šuštar, Dolenjska cesta 12, trgovina z lesom.

Levo razglas (l. 1918) o prijavi obrti v vili.⁴⁵, desno oglas (1929) o domnevni prodaji vile.⁴⁶

u— Neresnična govorica o prodaji Hribarjeve vile. Govorica, da bi bil g. ind. Fr. Hajnrihar kupil vilo »Zlatica« pod Rožnikom last g. Iv. Hribarja, je neresnična. Vila sploh ni na prodaj.

VILA z vrtom
se prodaja:
Cesta na Rožnik 41, Ljubljana.

Villa mit Garten
ist in Laibach, Cesta na Rožnik 41
zu verkaufen. 2025
3-2

Prodaja vile, časopisni oglasi iz 1916 in 1917.⁴⁷

150, Kletno-stanovanje

1937. 1. 5. Se je uvelil Ivan Stancer	1937. 3. 1. 8. montiranje elek.	
mesečno plačije 200.- din.	tričnega števca	43.50
in nekaj na vrtu dela		
" 1. 5. Ivan Stancer se razjima	1945	
" 1. 6. " " " " 200.-	" 3. 9. Stanklova za 3 mesece	
" 5. 7. " " " " 200.-	stanovanje à 200.- din	600.-
" 25. 8. " " " " 100.-		
" 1. 9. " " " " 100.-		
" 11. 10. " " " " 100.-		
" 2. 11. " " " " 100.-		
1.000.-		
1945. 11. 6. Se uvelila Marija Stanklova v		
hišnikovo stanovanje, stanovanjski		
urad ji je ga nakazal. Prijela je		
pri Pošti.		

Zapisek iz inventarne knjižice.⁴⁸

⁴⁵ Slovenec, št. 124, 3. junij 1918, str. 5

⁴⁶ Jutro, št. 293, 14.12.1929, str. 4

⁴⁷ Oglas v časopisju. Slovenski narod (7.9.1916), št. 205, str. 6. Laibacher zeitung (2.8.1917), št. 175, str. 4.

⁴⁸ Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatica, hrani ZAL, fototeka LJU 599, te4, ae15.

V letu 1924 je imelo sedež zastopstva za prodajo pisalnih strojev v vili Zlatica podjetje Hammond.⁴⁹ Od izgradnje prizidka leta 1933 pa do Hribarjeve smrti ob začetku druge svetovne vojne, je življenje v vili teklo tako, kot si je verjetno zamisli Hribar - reprezentančna vila z lepo opremljenim stanovanjem, velikim vrtom in sadovnjakom. Na začetku druge svetovne vojne, po smrti Ivana Hribarja, so se razmere bistveno spremenile. Družina je začela z oddajanjem večjega dela hiše. Zgornje prostore so preuredili v funkcionalno stanovanje, ko so uredili kuhinjo in zagotovili souporabo kopalnice. Med majem 1941 in februarjem so gornje stanovanje oddajali,⁵⁰ nato pa se je vanj preselila družina Hribar.⁵¹ Po vojni je v vili živelo več najemnikov in hišnih pomočnikov skupaj z Marijo in Zlatico.

Levo oglas zastopnika Hammond (1924)⁵², desno o prodaji avtomobila, prodajnih polic in železne peči (1927).⁵³

V spodnje stanovanje je povojna oblast naselila družino Zajc, ki je tu živela do okoli l. 1980. V času njihovega bivanja pritlično stanovanje ni bilo deležno večjih sprememb, ne ve pa se, kako je bilo pritličje opremljeno v času Ivana Hribarja, kakšna je bila namembnost prostorov in kaj se je zgodilo s pohištvom, ki je bilo v pritličju ob prihodu družine Zajc. Zajčevi so živeli v celotnem pritličju, razen knjižnici, ki je ostala v skrbi Zlatice. V knjižnico so s potrdilom univerze lahko prišli knjige brat študentje. Ko je oče Zajc ostarel, je nekaj časa živel v podstrešni sobi. Po tem, ko so se Zajčevi izselili iz pritličnega stanovanja, sta imeli tam sedež podjetji agencija Ars Longa in Malcom.

V hiši je dolgo časa kot pomočnica živela tudi Lojzka Zalar. Spala je v podstrešni sobi, sicer pa čez dan pomagala Hribarjevim. Pri Hribarjevih je bila že leta 1934, v hiši pa je živela še leta 1965. V šestdesetih letih je v hiši (soba v prvem nadstropju) živela še ena pomočnica - Klarica. V novem času je v kleti živela gospa Marija Tratnik, ki je dolga leta skrbela za Zlatico Hribar.

Leta 1960 je bila vila s pripadajočim zemljiščem nacionalizirana. Kot lastnik je bila v zemljiško knjigo vpisana 'družbena lastnina, pod upravo Občine Ljubljana – Vič'.⁵⁴ Leta 1995 je bila vila z vrtom po denacionalizacijskem postopku vrnjena Zlatici Hribar, ki je umrla leta 2000. Hišo z vrtom je zapustila državi z željo, da se bo hiša obnovila in v njej uredil muzej v spomin na njenega očeta Ivana Hribarja. Leta 2004 je na podlagi sklepa o dedovanju lastnica vile postala Republika Slovenija. Leta 2007 se je vili dodelilo status javne infrastrukture na področju kulture. Leta 2010 je na podlagi pogodbe o neodplačnem prenosu javne infrastrukture lastnica vile postala Mestna občina Ljubljana, ki je za upravljanje vile pooblastila Muzej in galerije mesta Ljubljana.

⁴⁹ Jutro (11.5.1924), št. 112, str. 7.

⁵⁰ Poročniku Donatu 19.5.1941-24.7., nato Mariu Menegati 1.9.41-1.2.1942. Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatico, hrani ZAL

⁵¹ V spodnje stanovanje se 16.2.1942 vseli družina Burja, ostanejo do konca aprila 1945, 23.5.1945 se vseli družina dr. Borisa Zajca. Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatico, hrani ZAL, fototeka LJU 599, te4, ae15.

⁵² Jutro, št. 112, 11. maj 1924, str. 7

⁵³ Jutro, št. 72, 25.3.1927, str. 7.

⁵⁴ Podatki iz zemljiške knjige.

Pomemben del vile je za družino Hribar predstavljal tudi velik vrt. Obsegal je zelenjavni vrt, sadovnjak in okrasni vrt s cvetjem. V dokumentih se omenja zajčnik, topla greda, vrtna uta, mlinčki in mostički. Vrt je predstavljal tudi del prihodkov, saj so prodajali razne vrtnine. Večkrat so pri vrtu omenjeni stroški za delavce, ki so jim pomagali, škropili, obrezovali in cepili drevje. V letih 1936-37 so v zvezi z vrtom omenjeni tudi 4 kaznjenci za kopanje in ureditev vrta, košnjo, cepljenje in pospravljanje drv, sajenje špargljev. Zanimivo je, da je bil strošek za cigarete enak ali manjši od stroška za kaznjence. Ko se je l. 1937 v kletno stanovanje vselil Ivan Stancer je omenjeno, da poleg najemnine tudi pomaga na vrtu.⁵⁵

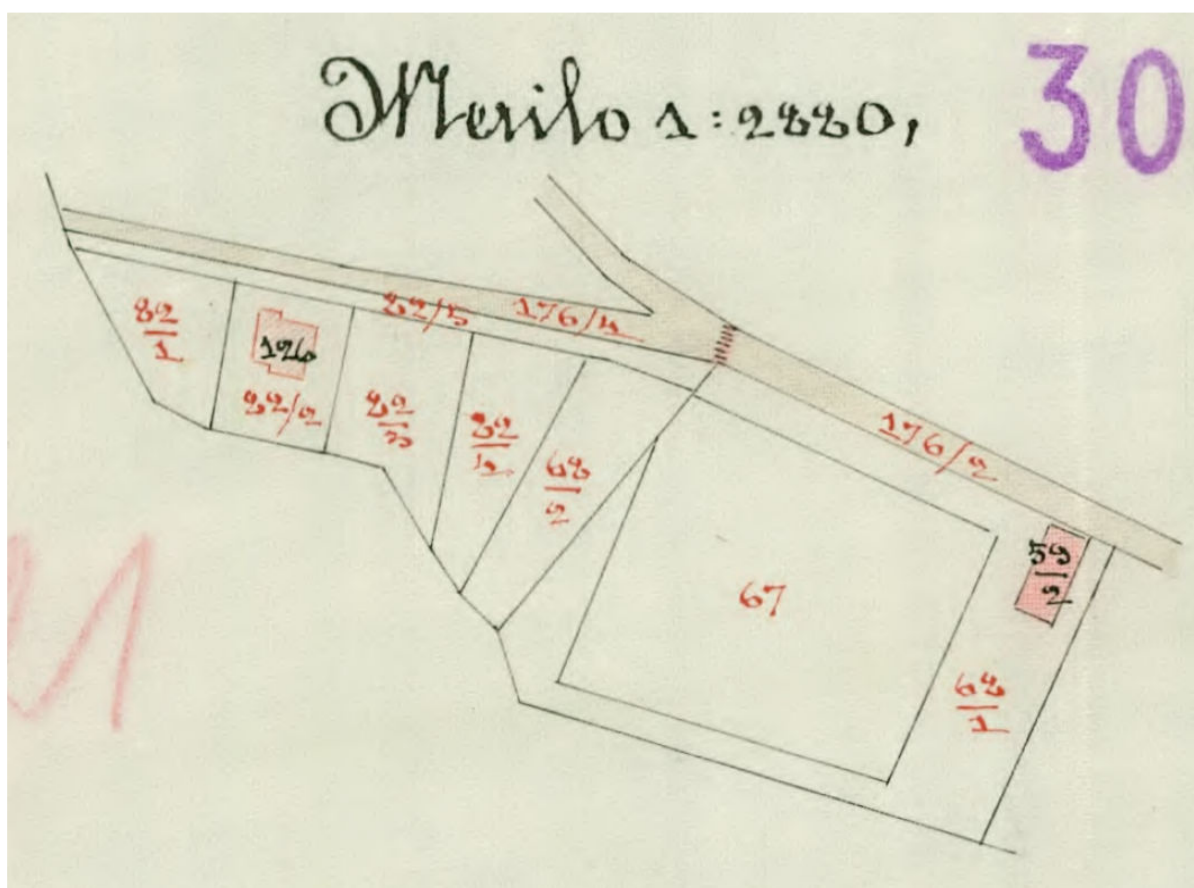
01-6.8	dokumentacija stanja spomenika
--------	---------------------------------------

Kataster

Karte zemljiškega katastra so bile pridobljene na Geodetski upravi Ljubljana, Arhivu zemljiškega katastra. Na katastrih je viden vrisan osnovni objekt, vrisana garaža in delitev zemljišč, kjer je bil včasih vrt. Prizidek, zgrajen leta 1933 ni bil nikoli vrisan. Karte so iz različnih obdobj in sicer:

- 1914 s korekturami do leta 1973
- 1940
- 1973 s korekturami do leta 2003
- 2003

Pridobljeni so bili tudi elaborati, vezani na obravnavana zemljišča iz katerih je moč razbrati nekatera dejstva v zvezi z obravnavanim zemljiščem in objektom. Pomembnejši izseki sledijo, celotna pridobljena dokumentacija pa se nahaja v digitalni prilogi k temu konservatorskemu načrtu.

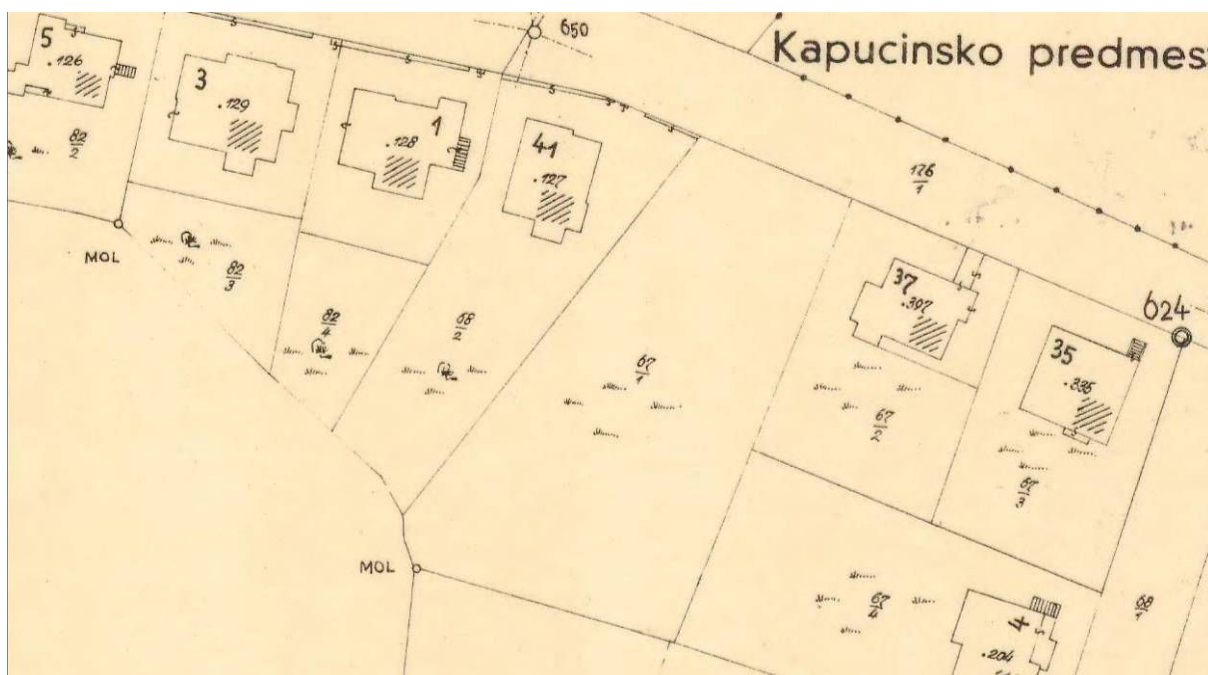

Načrt parcel iz leta 1908. Elaborat geodetske izmere 3021-0.

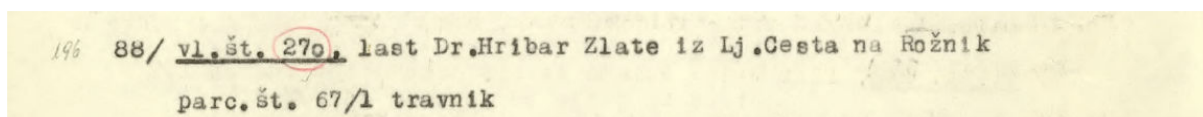
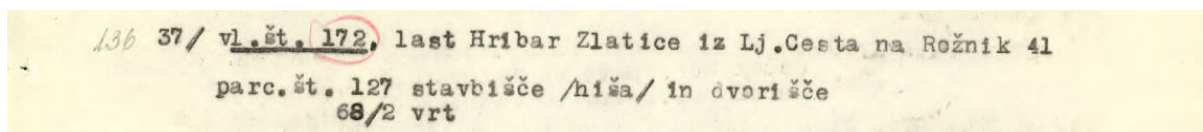
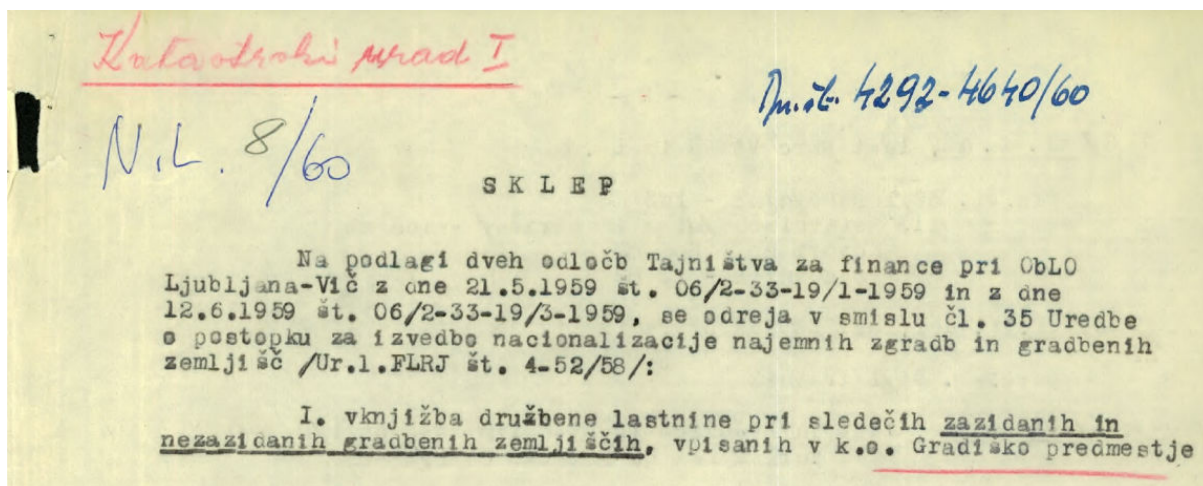
⁵⁵ Knjižica inventarja in stroškov za vilo Zlatico, hrani ZAL, fototeka LJU 599, te4, ae15.

Geodetski kataster. Podlaga stanje leta 1914, rdeče vrisani popravki do leta 1973.

Geodetski kataster. Stanje leta 1940.

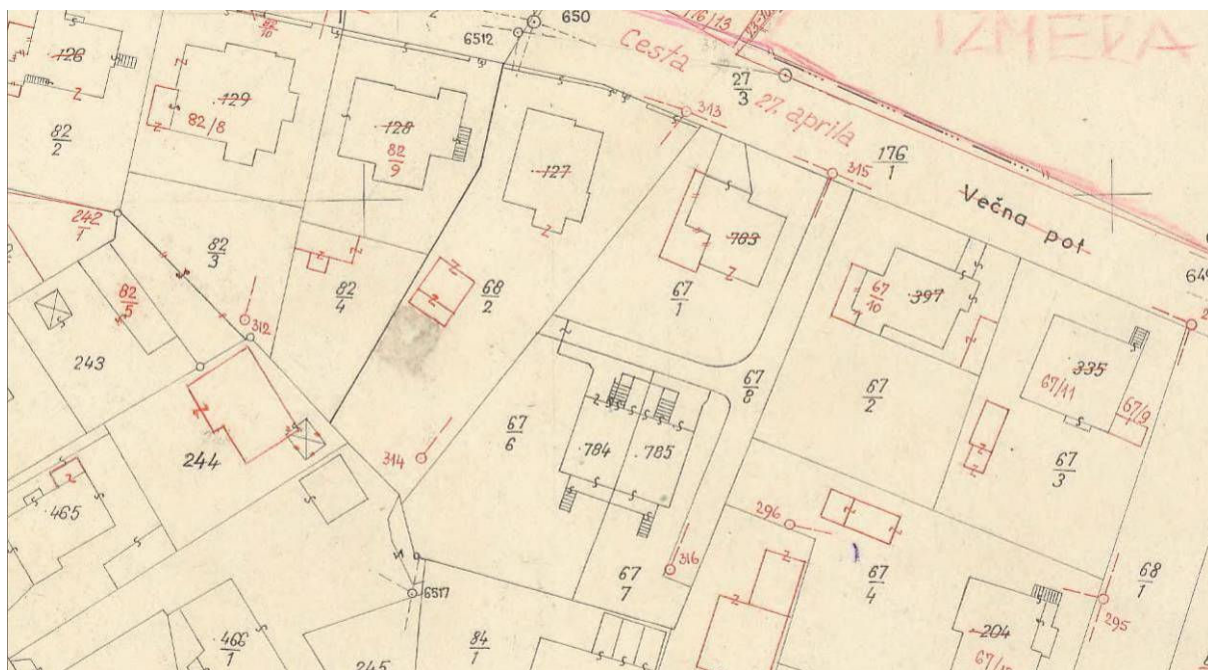

Sklep o nacionalizaciji in vknjižbi družbene lastnine iz leta 1960, Okrajno sodišče v Ljubljani, 7. april 1960, št. 4292-4640/60.⁵⁶

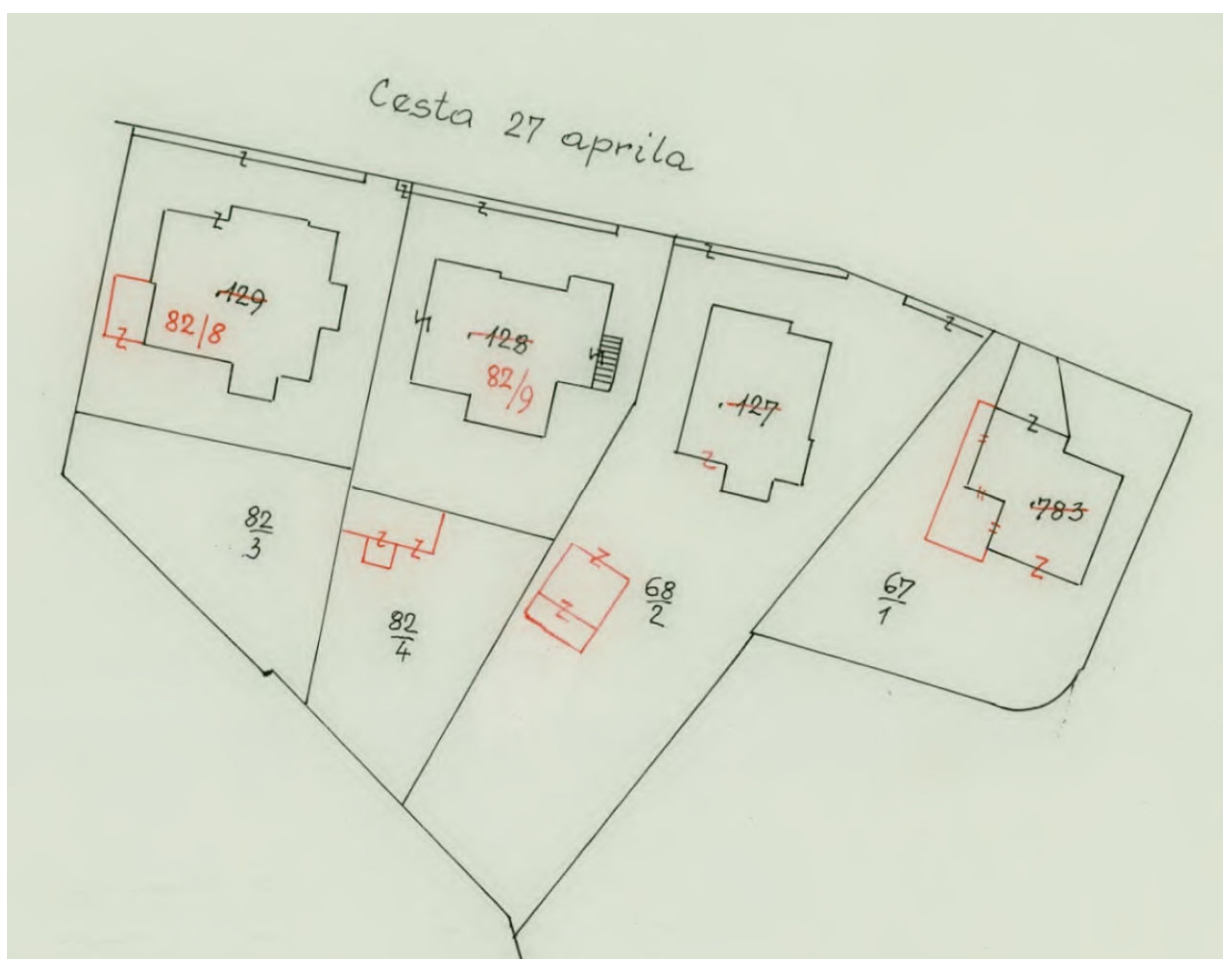

Delilni načrt (l. 1968) dela vrta vile. Delilni načrt – naznanilni list, 23.4.1968, št. 3225/000.

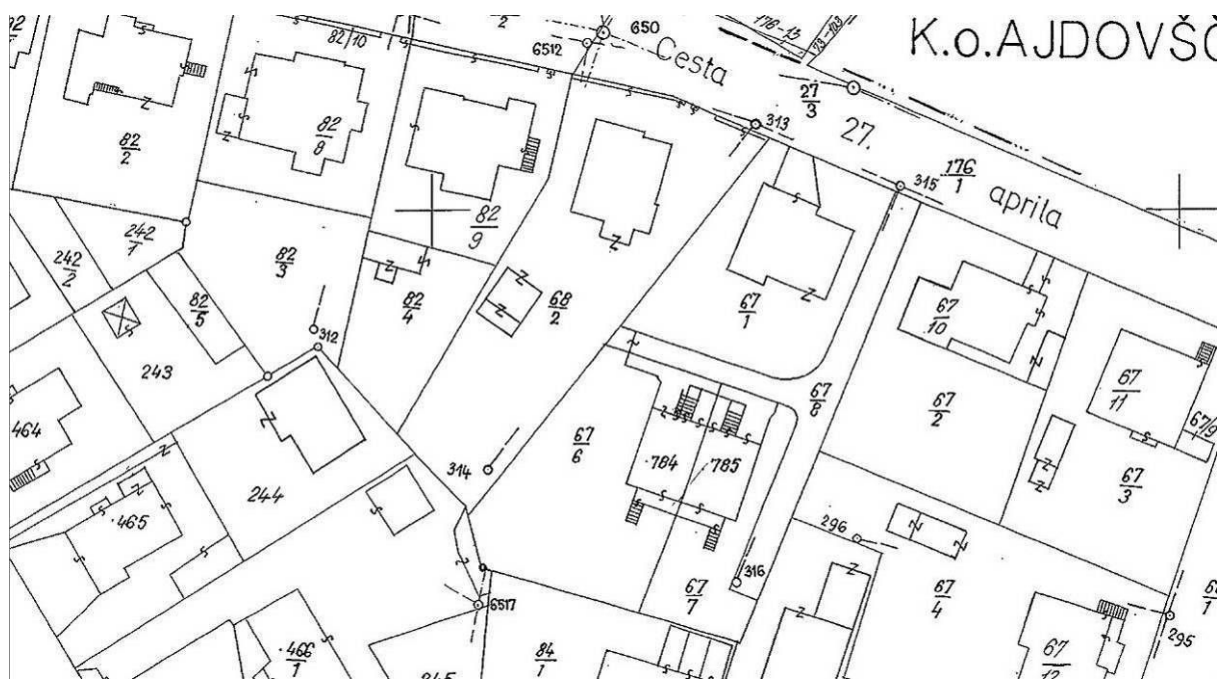
⁵⁶ Sklep je bil dobljen na GURS, kjer je voden kot del 'Elaborata geodetske izmere – ogleda', št. 3112/000

Geodetski kataster. Podlaga stanje leta 1973, rdeče vrisani popravki do leta 2003.

Delilni načrt iz leta 1980. Združeni sta bili parceli hiše in vrta, vrisana je bila garaža, ki pa je bila zgrajena okoli l. 1965. GURS, elaborat geodetske izmere, delilni načrt, št. 4040 00.

Geodetski kataster. Stanje leta 2003.

Stanje v uradnih evidencah na dan 4.2.2016.⁵⁷

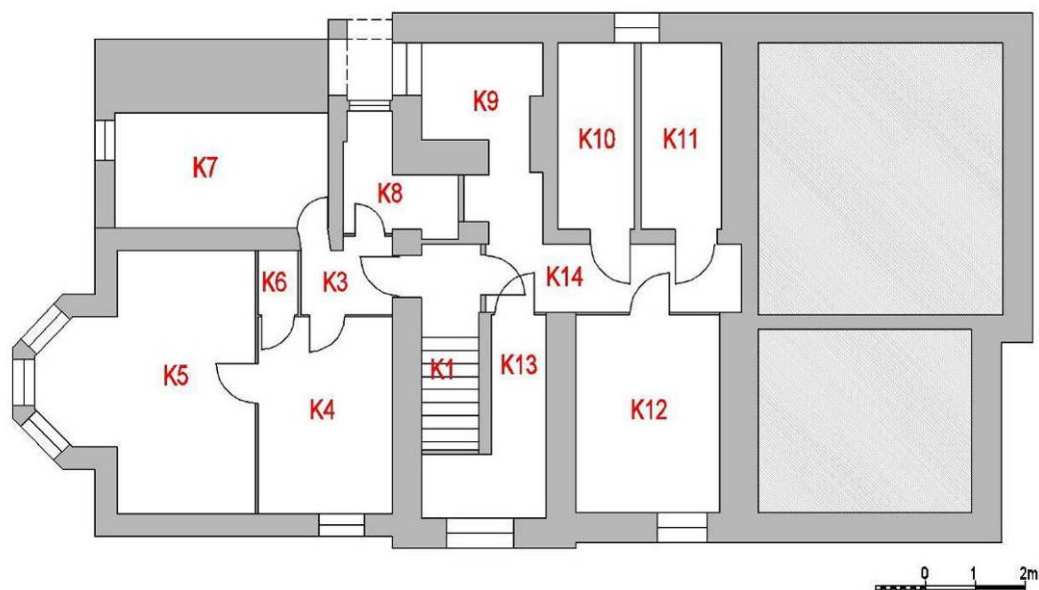
⁵⁷ <http://prostor3.gov.si/javni/javniVpogled.jsp?>

Arhitekturni posnetek

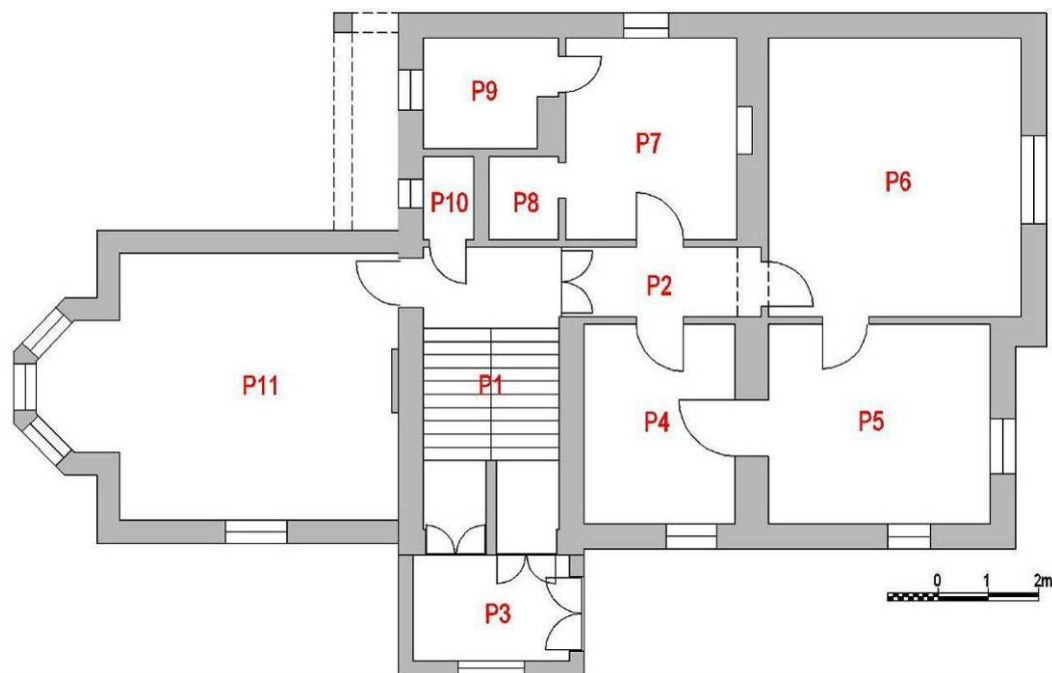
Podroben arhitekturni posnetek bo izdelan v sklopu izdelave projektne dokumentacije. Za potrebe konservatorskega načrta, je bil izdelan shematični posnetek. Narejen je bil na podlagi:

- ohranjenih originalnih načrtov iz leta 1909,
- načrtov arhitekta Costaperarie za prizidavo iz leta 1933,
- arhitekturnega posnetka iz seminarske naloge Hribarjeva vila (fasade)⁵⁸
- preverb in korektur na objektu.

Posnetek v tem konservatorskem načrtu je shematičen, zaradi česar dimenzije niso vnesene, saj so možna odstopanja. V tlorise so vnesene oznake prostorov, ki se pri poimenovanju prostorov uporabljajo v celotnem konservatorskem načrtu.

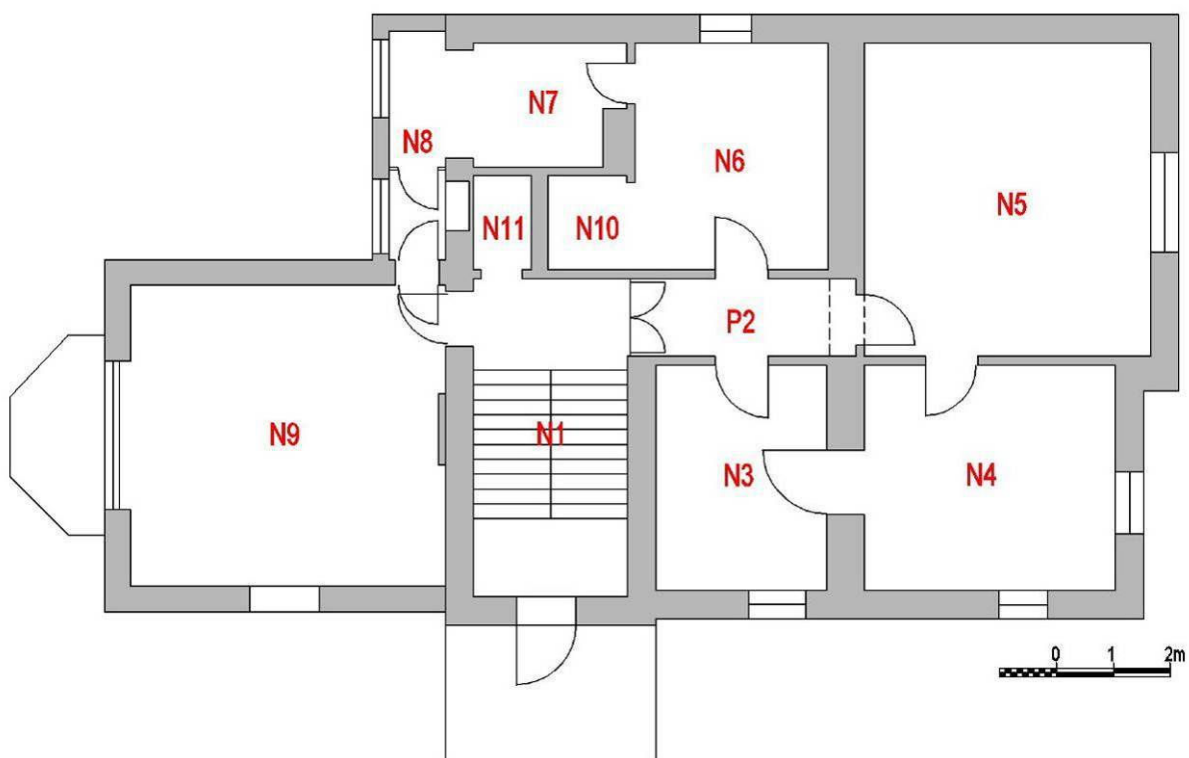

Tloris kleti

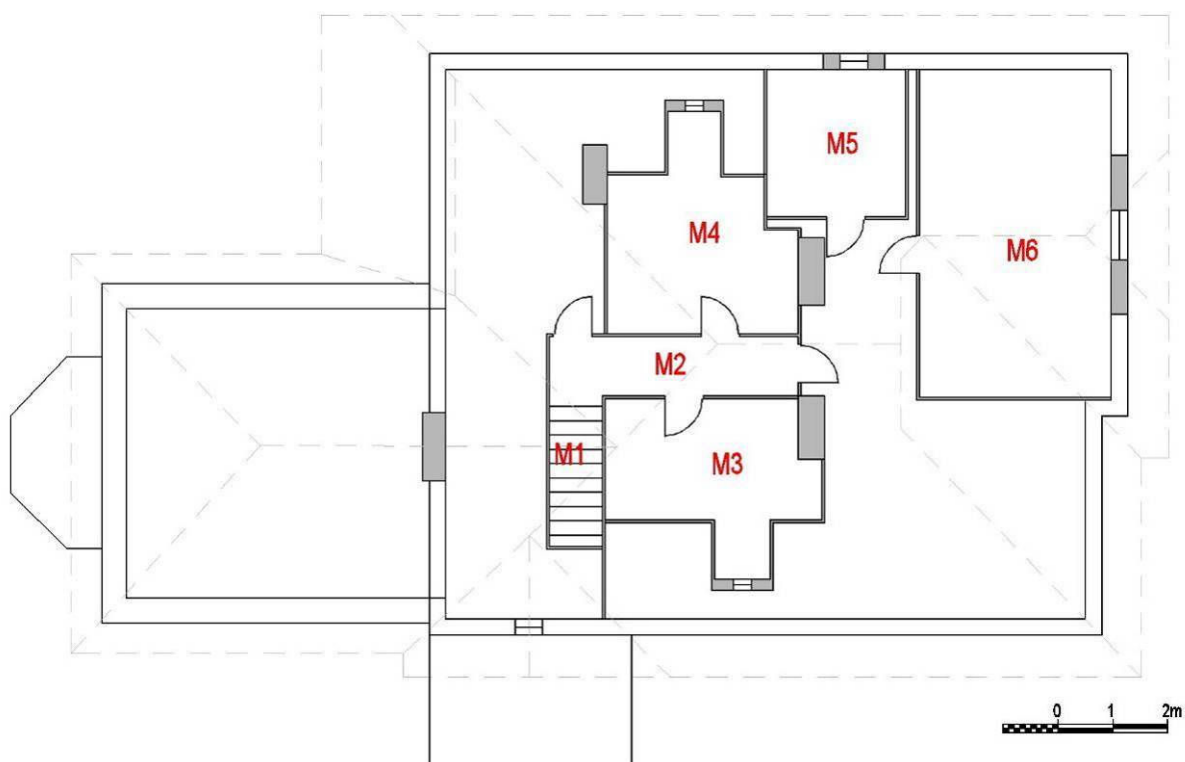

Tloris pritličja

⁵⁸ Seminarsko nalogo so pri predmetu Prenova arhitekture in konservatorstvo leta 2012 izdelali študentje Fakultete za arhitekturo: Katja Božičko, Doris Golob, Nejc Jurič in Tadej Šadl. Tlorisi so zelo pomanjkljivi (manjkajo podstrešni prostori, napačno izrisani kletni prostori, prikazane sicer zazidane odprtine,...).

Tloris nadstropja

Tloris mansarde

V fasada

J fasada

S fasada

Z fasada

Fotodokumentacija

Sledi osnovna fotodokumentacija zunanjščine objekta in vrta. Podrobnejša fotodokumentacija notranjščine in detajlov se nahaja v mapi 2 in 3 konservatorskega načrta. Vsa fotodokumentacija, ki je nastala med izdelavo konservatorskega načrta, se nahaja na DVD-nosilcu, priloženem temu konservatorskemu načrtu. Urejena je po mapah, katerih imenovanje se ujema s poimenovanjem prostorov v shematskem arhitekturnem posnetku.

Z fasada.

V fasada.

S fasada.

J fasada.

Pogled na vrt izpred hiše.

Vrtna lopa.

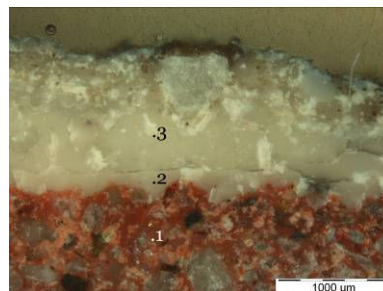
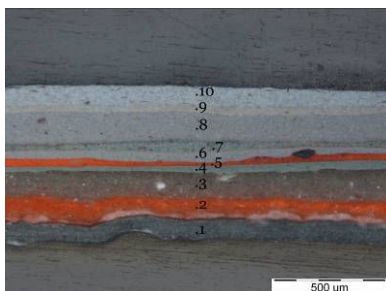

Pogled z južne strani vrta.

01-6.9

predhodne raziskave (*kratek povzetek poročil o rezultatih preiskav*)

Opravljenе so bile naravoslovne preiskave na vzorcih ometa, kovine in lesa. Analiziralo se je 6 vzorcev - 4 vzorci fasadnega ometa, ter po en vzorec vzeti na leseni fasadni konstrukciji in na kovinski ograji. Vzorci so bili preiskani z optično mikroskopijo in FT-IR spektroskopijo. Pri fasadnih ometih so preiskave pokazale na pretežno apneno vezivo z dodatki cementa. Pri vzorcih kovine in lesa pa na barvne nanose na oljni osnovi, v primeru kovine pa še zaščito z minijem. Rezultati preiskav so razvidni iz poročila, priloženega v mapi 4 tega konservatorskega načrta.

Mikroskopska stratigrafija vzorcev kovine (levo), lesa (sredi) in ometa (desno).

01-6.10

manjkajoče informacije o spomeniku (*oris informacij, ki jih ni bilo mogoče pridobiti*)

Med sondiranjem v notranjosti objekta je bilo najdenih več slojev opleskov, po eden v večini prostorov je imel tudi s šablonami poslikane pasove. Natančnejša rekonstrukcija, iz katerih gradbenih faz vile so posamične poslikave notranjščine, ni možna.

Ni znano, kakšna je bila razporeditev in funkcija vseh prostorov v času od izgradnje prizidka leta 1933 pa do Hribarjeve smrti. V času Hribarja je namreč družina zavzemala pritličje in nadstropje. Znano je namreč, da sta se v zgornje stanovanje mama in Zlatica preselili šele po vojni, ko se je začelo spodnje stanovanje oddajati.

Manjkajo informacije o podrobnejši ureditvi vrta in okolice v času Ivana Hribarja. Ne ve se, kakšno je stanje temeljev in kanalizacije.

01-7	Družbeni pomen spomenika
------	--------------------------

01-7.1	obrazložitev kulturnega (zgodovinskega, estetskega) pomena
--------	--

Obrazložitev zgodovinskega pomena

Enota dediščine priča o obdobju, ko so na robu mestnega središča, v zelenem okolju in odmaknjeno od delavskih središč, tovarnih in hrupnega vrveža, zidali stanovanjske hiše imenitnejši in premožnejši meščani, posestniki, bogati trgovci, odvetniki, zdravniki in profesorji. Pomembna zgodovinska zapuščina objekta je vezana na njenega lastnika, ljubljanskega župana Ivana Hribarja, ki mu pripada posebno mesto v zgodovini prestolnice. Bil je ugleden gospodarstvenik in politik, član mestnega sveta, ljubljanski župan, kranjski deželni poslanec, poslanec avstrijskega državnega zbora, po prvi svetovni vojni pa pooblaščen minister in poslanec kraljevine SHS v Pragi, pokrajinski namestnik za Slovenijo in jugoslovanski senator. Pomemben je zaradi doprinosa k mestnemu razvoju, saj je Ljubljana poleg arhitekturno-urbanistične prenove v času njegovega županovanja dobila mnogo infrastrukturnih novosti, ki so pomenile pomemben korak k moderni deželni prestolnici, veliko število narodno pomembnih poslopij in novo secesijsko podobo. Poleg tega lahko z vilo povežemo tudi priznanega modernističnega arhitekta Josipa Costaperario, ki ga imenujemo tudi Hribarjev arhitekt,⁵⁹ ki je Ljubljani zapustil številne kvalitetne arhitekturne rešitve.

Fotografiji Ivana Hribarja⁶⁰ in Josipa Costaperarie⁶¹

Obrazložitev estetskega pomena

Vila Zlatica predstavlja tipičen primer meščanske enodružinske hiše z vrtom, ki ima vse značilnosti arhitekture višjega sloja s konca 19. in začetka 20. stoletja. Zasnovana je v zgodovinskem slogu, z dosledno upoštevanimi zapovedmi tedanjih novih regulacijskih načrtov, od postavitve predpisanega volumna stavbe na zemljišče do ozelenitve in vrtno ograje, ki se je morala skladati s sliko ulice. Prostorska slika, sestavljena iz urbanističnega reda – mreža pravokotno sekajočih se ulic in dinamičnega prepleta različnih arhitekturnih podob s hortikulturno urejenimi zelenicami, je v

⁵⁹ Bogo Zupančič, Arhitekt Josip Costaperaria in ljubljansko moderno meščanstvo, 2004, str. 113.

⁶⁰ Ivan Hribar (1851-1941) (19??). URN:NBN:SI:IMG-SM7EM1BH, <http://www.dlib.si>

⁶¹ Arhiv Boga Zupančiča, http://architectuul.com/architects/view_image/josip-costaperaria/14092

prebivalcih in obiskovalcih vzbudila občutja lepega. Poleg visoke kakovosti bivanja je bila odlika v tem času oblikovanih prestižnih stanovanjskih sosesk tudi lepota.⁶²

Obrazložitev razvojnega potenciala

Glede na pomembno vlogo Ivana Hribarja ter upoštevajoč zadnjo željo Zlatice Hribar, ki je vilo zapustila državi v upanju, da se v njej uredi spominska zbirka v spomin na njenega očeta, je v načrtu revitalizacija vile, ki bo to spoštovala. Načrtovano je, da se v objektu uredi muzejska zbirka, kjer bodo predstavljeni predmeti iz življenja Ivana Hribarja in ljubljanskega meščanstva. S tem bo predstavljen pomemben košček mestne in nacionalne zgodovine, dediščina pa bo tako pridobila tudi vzgojno izobraževalni pomen, omogočen bo dostop vsej zainteresirani javnosti ter povezovanje med vzgojno-izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami.

Omogočiti je potrebno izvajanje različnih delavnic za otroke in mladino, za izvajanje predavanj in seminarjev o Hribarju in meščanstvu.

Obrazložitev družbenega pomena

Dediščina ima zaradi svojega zgodovinskega in razvojnega potenciala ter ohranjenih arhitekturnih in likovnih prvov velik družbeni pomen. Za lokalno in tudi širše prebivalstvo bi lahko z realizirano muzejsko zbirko postala identifikacijska točka, preko katere se lahko povežejo s preteklostjo glavnega mesta.

⁶² Povzeto po: Živa Deu, Odprta vrata: Stara vila – občutje udobja, varnosti in doma, *Delo in dom*, objavljeno 2.3.2015, <http://www.deloindom.si/rustikalni/odprta-vrata-stara-vila-obcutje-udobja-varnosti-doma>

01-7.7	stopnja družbenega pomena
--------	----------------------------------

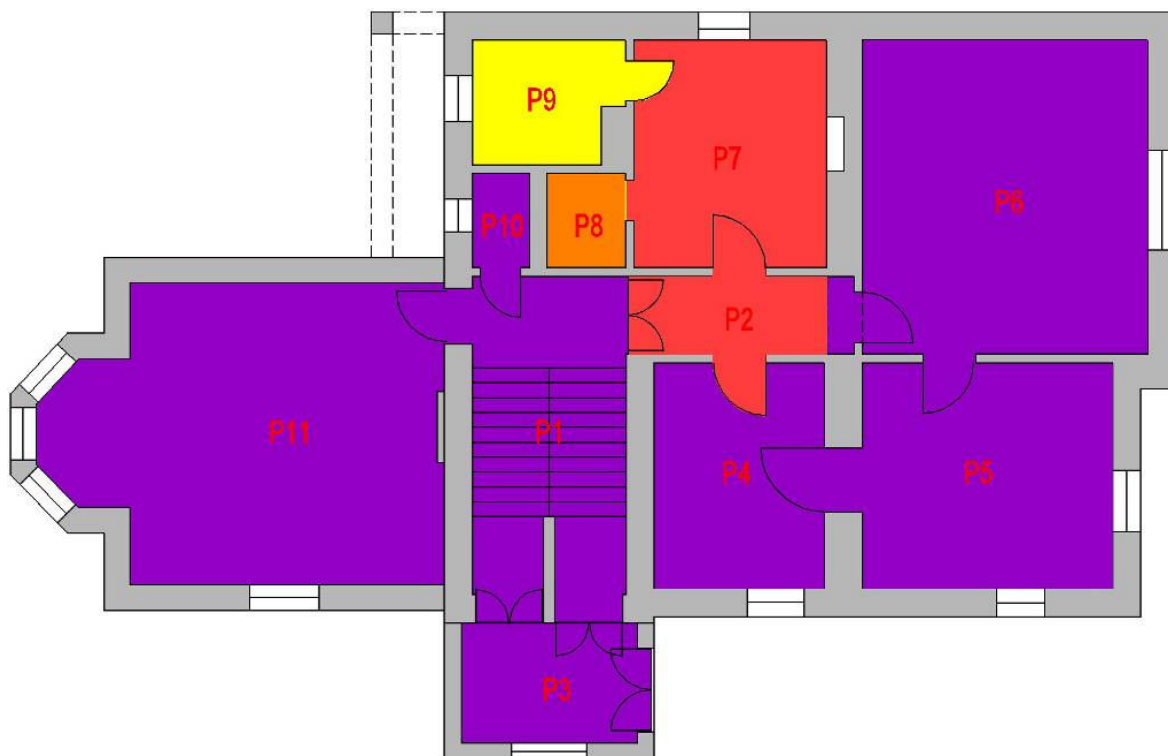
Legenda stopnje družbenega pomena:

	sestavine spomenika izjemnega pomena <i>sestavine, ki jih ohranjamo, možni posegi ki ohranjajo vrednost</i>
	sestavine spomenika velikega pomena <i>delno razvrednotene sestavine, možna popravila, ki ohranjajo oz. vračajo vrednost</i>
	sestavine spomenika srednjega pomena <i>razvrednotene sestavine dediščine, možne spremembe in posegi, ki vračajo vrednost</i>
	sestavine spomenika majhnega pomena <i>manj vredne sestavine dediščine, možne spremembe in povečanje pomena</i>
	sestavine spomenika brez pomena <i>minimalno ohranjena pričevalnost, možne spremembe in predelave</i>
	moteče sestavine <i>neustrezne in neakovostne sestavine, nujne odstranitve</i>

V tlorisih, fasadah in situaciji so skladno z legendo vrisane stopnje družbenega pomena za posamezne dele vile.

Tloris kleti.

Tloris pritličja.

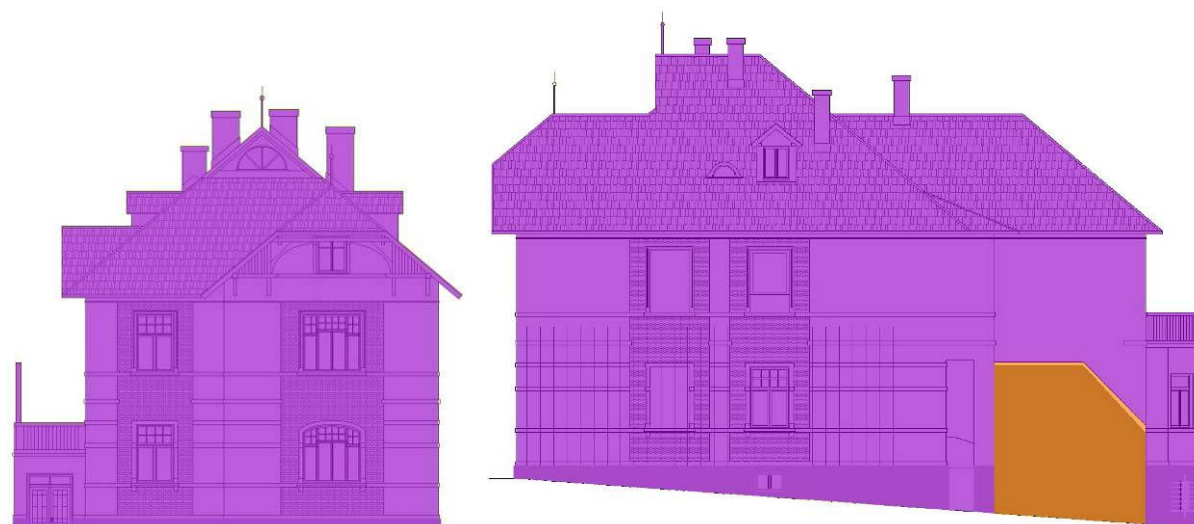
Tloris nadstropja.

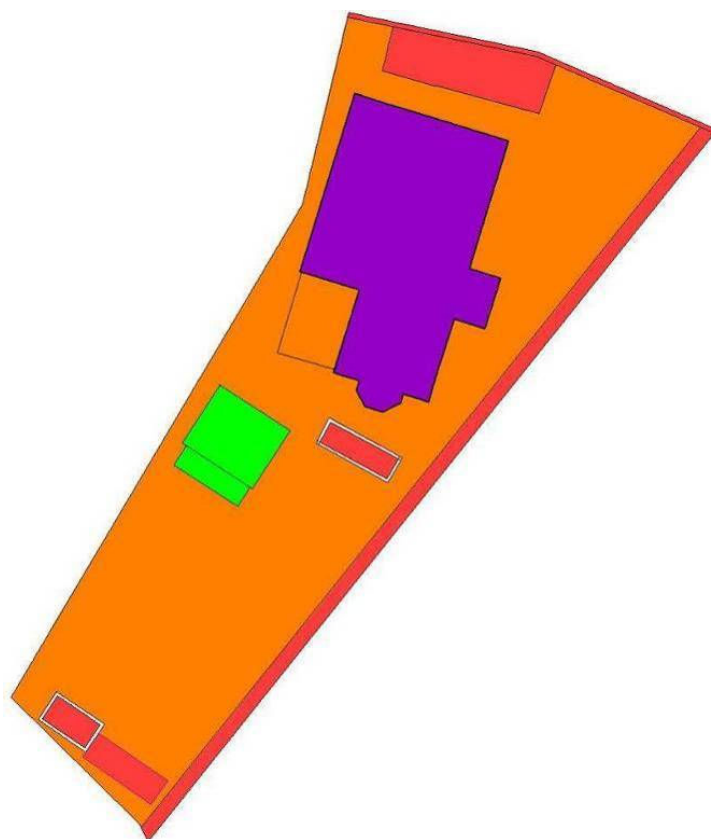
Tloris podstrehe.

V (levo) in J (desno) fasada.

S (levo) in Z (desno) fasada.

Vila s pripadajočim zemljiščem.

01-8	Ranljivost in ogroženost spomenika
-------------	---

01-8.1	splošna ocena ranljivosti in ogroženosti spomenika
---------------	---

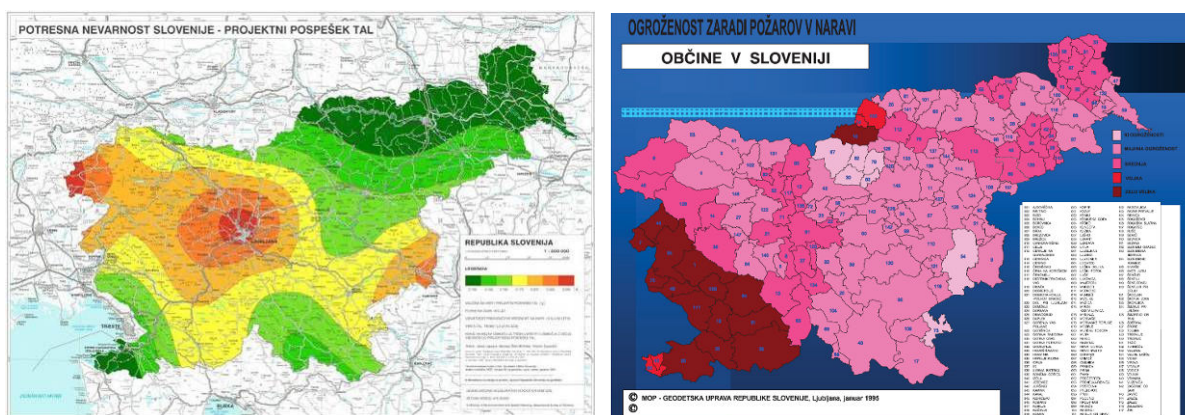
Naravni pojavi, ki kot nesreče pomenijo največjo nevarnost za ljudi in okolje v Sloveniji, so poplave, zemeljski plazovi, požari in potresi. Ljudi in okolje pa ogrožajo tudi drugi naravni pojavi kot so snežni plazovi, podori, plazenje zemlje, neurja s točo ter druge vremenske ujme. Poleg življenja in zdravja ljudi lahko te naravne nesreče ogrozijo tudi kulturno dediščino ali jo celo uničijo, zato je potrebna posebna pozornost pri njihovem obravnavanju.

Potresna ogroženost

Slovenija je država s srednjo potresno nevarnostjo. Čeprav potresi pri nas ne dosežajo prav velikih vrednosti magnitude, so lahko njihov učinki dokaj hudi zaradi razmeroma plitvih žarišč. Pas večje potresne nevarnosti poteka po osrednjem delu Slovenije od severozahoda proti jugovzhodu države. Z oddaljevanjem od tega pasu proti severovzhodu in jugozahodu se potresna ogroženost vidno zmanjšuje.⁶³ Osrednji del Slovenije s področjem Ljubljane in okolice je v območju, kjer je nevarnost potresov intenzitete 8. stopnje po MCS lestvici.

Požarna ogroženost

Požarna nevarnost, ki je sicer v Sloveniji največja na submediteranskem fitoklimatskem območju, je na ljubljanskem območju srednje stopnje.

Karta potresne⁶⁴ (levo) in požarne⁶⁵ (desno) ogroženosti Slovenije.

01-8.2	ocena ogroženosti objekta
---------------	----------------------------------

Konstruktivski objekt ni v slabem stanju. Na objektu ni vidnih večjih razpok, ki bi kazale na probleme s posedanjem ali konstrukcijsko šibkost. Bo pa potrebno izdelati podrobnejšo statično presojo, ki bo na podlagi sondiranja in analize objekta podala realno stanje. Kolikor je vidno brez raziskav sta problematična:

- Vhodni vetrolov, prizidan okoli leta 1933, ki se je neenakomerno posedel in zgoraj nekoliko odmaknil od osnovnega objekta.
- V nadstropnem prostoru prizidka se je od lesene stropne konstrukcije razslojil omet s trstično podlogo in se močno povetil.

Kletni prostori so občasno izpostavljeni prekomerni vlagi. Ta je v kleti posledica vdorom talne vode.⁶⁶ V višjih nadstropjih je prekomerna vlaga povezana z neogrevanjem objekta v zimskem času. Spomladi, ko se zunaj segreje, se zaradi tega močno poveča notranja vlaga, ki se kondenzira na

⁶³ http://www.arso.gov.si/potresi/podatki/tolmac_pospeska_tal.html

⁶⁴ Vir: Spletna stran ARSO - http://www.arso.gov.si/potresi/potresna%20nevarnost/projektni_pospesek_tal.html

⁶⁵ Vir: Spletna stran Slovenskega zavarovalnega združenja – www.zav-zdruzenje.si/docs/15_dnevi/Sestan.ppt

⁶⁶ Med izdelavo konservatorskega načrta je ob močnejšem deževju voda v klet vdiral ob pragovih vrat iz kletnega hodnika v prostora K13 in K10.

mrzlem materialu (konstrukcija, tlaki, pohištvo,...). Tako je v sobah na S in V strani, ki so med seboj povezane z vrati in med katerimi kontinuirano teče parket, le ta nekoliko dvignjen, predvsem med vrati, kjer se stečejo napetosti sosednjih prostorov.

Privzdignjen parket na prehodu med prostoroma.

Ker se na objektu zaradi pomanjkanja sredstev že dalj časa, razen vzdrževanja strehe niso izvajala nikakršna vzdrževalna dela, je objekt splošno zanemarjen. V slabem stanju so fasada in del stavbnega pohištva. V notranjščini je nekaj poškodb (tlaki, ometi) zaradi zamakanja meteorne ali vode iz instalacij. Fasada se je nazadnje obnavljala (belila) okoli leta 1965.⁶⁷ Upravljavec zadnja leta skrbi za najnujnejša opravila (alarmni sistem, košnja trave, odvoz smeti).

Zlatica Hribar je na objektu izvajala le vzdrževalna dela. Po njeni smrti je bil skrajni čas, da se na objektu izvede obsežnejša investicijska dela (streha, fasada, ogrevanje,...). Ker ta niso bila izvedena, se je na objektu začela delati škoda. Zaradi vdora vode skozi poškodovano streho nad prizidkom se je poškodoval dekorativni stropni omet v nadstropni sobi prizidka, v pritličju (knjižnica) pa so še danes vidne posledice vlage, do katere je prišlo zaradi počene cevi v času, ko objekt ni bil več naseljen in ogrevan in je cev zmrznila⁶⁸.

Iz vidika materialne ranljivosti je pomemben tudi pravilen pristop pri celoviti prenovi objekta. Zaradi trenutnega slabega stanja fasad, stavbnega pohištva in dela interjerja bo potreben premišljen projekt in temeljita prenova. S primernim pristopom je možno doseči minimalni vpliv na spomenik, njegove zaščitene vrednote in sporočilno vrednost ter mu podaljšati življenjsko dobo.

⁶⁷ Po spominih sosede.

⁶⁸ Po spominih sosede.

IZVEDBENI DEL**01-9****Usmeritve za ohranjanje in varovanje spomenika**

01-9.1

splošne usmeritve

Pri prenovi objekta se bo sledilo osnovni usmeritvi, da se predstavi objekt v podobi, kot ga je imel po prizidavi l. 1933 in pred drugo svetovno vojno. To je obdobje, ko je v vili živel Ivan Hribar z družino. S tem je mišljena arhitektura, tlorisna in gabaritna zasnova, detajli in kolikor bo to možno tudi vrt. Osnovni usmeritvi ne bo moč popolnoma slediti pri opremljenosti in muzejski postavitvi, saj ni znana točna funkcionalna ureditev pritličja in nadstropja v času Ivana Hribarja. Muzejska postavitve se bo tako verjetno omejila na funkcionalno razporeditev po drugi svetovni vojni, ko sta si Marija in Zlatica Hribar stanovanje uredili v nadstropju, v pritličju pa je bila knjižnica (prizidek) in funkcionalno ločeno najemniško stanovanje.

Ker po drugi svetovni vojni vila ni bila deležna večjih predelav, bo šlo pri obnovi v večji meri za obsežnejša investicijska, vzdrževalna in konservatorsko-restavratorska dela. Večje spremembe, glede na predvojno stanje, se bodo zgodile na vrtu, saj je bil večji del vrta, ki je pripadal vili okoli l. 1960 nacionaliziran in kmalu zatem pozidan. Kolikor je zbranih podatkov o ureditvi neposredne okolice vile, se vzpostavlja prvotno stanje, obsežen zelenjavni vrt in sadovnjak pa bo potrebno v zelo okrnjeni obliki predstaviti na obstoječem vrtu.

Sledijo splošne usmeritve. V nekaterih primerih so v mapi 2 in 3 tega konservatorskega načrta podane podrobnejše usmeritve za posamezne vrste varovanih elementov, ki jih je prav tako potrebno upoštevati.

Ker gre za objekt, ki se varuje od detajla do celote in katerega namembnost bo vsaj v delu muzejska postavitve, se med projektiranjem in izvedbo priporoča sprotno sodelovanje in usklajevanje z odgovornim konservatorjem. V času izvajanja del bo ta izvajal konservatorski nadzor nad deli. Vsi nepredvideni posegi na objektu se bodo sproti usklajevali s projektantom in izvajalcem neposredno na objektu. Prav tako je potrebno usklajevati vsa morebitna odstopanja od izhodišč tega konservatorskega načrta, do katerih bi prišlo zaradi novih podatkov ali nepredvidenih situacij na objektu.

Pri projektiranju naj se upošteva, da gre za kulturno dediščino in da lahko skladno z ZGO-1 *'projektirane ali izvedene rešitve odstopajo od predpisanih bistvenih zahtev, vendar samo pod pogojem, da z odstopanjem ni ogrožena varnost objekta, življenje in zdravje ljudi, promet, sosednji objekti ali okolje.'*⁶⁹ Priporočilo naj se upošteva posebno na področju določanja ukrepov varstva pred požarom. Tu je skladno z 8. členom *Pravilnika o požarni varnosti v stavbah*⁷⁰ dovoljeno pri projektiranju in gradnji stavb namesto ukrepov iz tehničnih smernic v zvezi s požarno varnostjo v stavbah uporabiti tudi ukrepe iz drugih standardov, tehničnih smernic, tehničnih specifikacij, kodeksov uveljavljenega ravnanja ali drugih dokumentov, ki določajo požarnovarnostne ukrepe v smislu tega pravilnika.

Pri načrtovanju naj se upošteva načela:

- minimalnega poseganja
- rekonstrukcije se izvajajo tam, kjer o rekonstruiranih delih obstajajo materialni dokazi
- sodobni dodatki so dovoljeni v primerih, ko smotrno dopolnjujejo ohranjene kakovosti in zasnovo objekta in ko izhajajo iz potreb investitorja.

Pri prenovi naj se upošteva načela:

- rabe materialov in tehnologij, identičnih originalnim, če pa to ni možno pa uporaba kompatibilnih gradiv, ki ne poškodujejo ali negativno vplivajo na gradivo spomenika

⁶⁹ Zakon o graditvi objektov - ZGO-1 (Ur.l. RS, št. 110/2002) s spremembami in dopolnitvami. Določba je zapisana v petem odstavku devetega člena.

⁷⁰ Uradni list RS 31/04, 10/2005, 83/2005, 14/2007, 12/13)

- reverzibilnost izvedenih posegov, kar pomeni, da jih je mogoče brez poškodb na objektu odstraniti in zamenjati z novimi
- minimalnega poseganja, to je izbor rešitev in izvedb, ki na najmanjši možni način posegajo v originalne sestavine

Vsa dela (raziskovalna, projektantska, gradbena, obrtniška, hortikultura, konservatorsko-restavratorska, ...) lahko izvajajo le ustrezno usposobljeni izvajalci, ki imajo reference na objektih kulturne dediščine s primerljivimi lastnostmi kot Hribarjeva vila.

Izvajalec je dolžan med deli spremljati morebitne negativne vplive uporabljenih materialov in tehnologij na objekt. V kolikor se ugotovi, da tehnologija izvedbe (npr. premočno tresenje,...) ali uporabljeni materiali (npr. kemijske reakcije,...) povzročajo škodo, je potrebno dela zaustaviti in poiskati primernejše rešitve.

Pred izvedbo posamičnih del je potrebno pripraviti vzorce (npr. ometov, barvnih tonov, tlakov,...) in izvesti preizkusne metode čiščenja (umetni kamen, les). Oboje mora potrditi odgovorni konservator ob uvedbi v delo.

V času izvajanja del bo odgovorni konservator z ekipo izvajal konservatorski nadzor del in bil prisoten na rednih operativnih in koordinacijskih sestankih, kar mu mora izvajalec omogočiti. Vsi nepredvideni posegi na objektu se bodo reševali in usklajevali s projektantom in izvajalcem neposredno na objektu.

Po zaključenih delih mora izvajalec izdelati načrt vzdrževanja objekta, v katerem je potrebno predvideti način vzdrževanja, priporočene materiale,... Načrt je potrebno poslati v potrditev odgovornemu konservatorju.

01-9.2	usmeritve za ohranitev varovanih vrednot, razvoj, spremembe in predelave
--------	--

Sledijo usmeritve za ohranitev varovanih vrednot. V nekaterih primerih so v mapi 2 in 3 tega konservatorskega načrta podane podrobnejše usmeritve za posamezne elemente, ki jih je prav tako potrebno upoštevati.

Funkcionalna ureditev vile

V večjem delu vile bo urejena muzejska postavitve na temo življenja meščanstva in v spomin na ljubljanskega župana Ivana Hribarja. Postavitve bo v večini vključevala eksponate (pohištvo, osebni predmeti, slike,...) iz zapuščine Hribarjeve hčere Zlatice. Muzej in galerije mesta Ljubljana bo pripravil program muzejske postavitve, iz katerega bo razvidno, kateri prostori so namenjeni muzejski postavitvi. Program je potrebno upoštevati pri izdelavi projektne dokumentacije.

Praznjenje hiše

Ob pripravi na gradbena dela bo potrebno praznjenje hiše in odstranjevanje dela premične in vgradne opreme in stavbnega pohištva, pri čemer je potrebno upoštevati sledeče zahteve:

- Vse lesene elemente, ki se jih bo deponiralo (npr. stavbno pohištvo, oprema knjižnice, kosi parketa,...), je potrebno razprašiti in zaščititi proti mehanskim poškodbam. Elemente se deponira v prostorih z ustrezno klimo (vlaga, temperatura).
- V nekaterih prostorih bo potrebno pred deli odstraniti, zaščititi in deponirati del opreme in drobne opreme (npr. kopalniška oprema, držalo za WC papir,...). Pred začetkom gradbenih del izvajalec organizira pregled objekta, na katerem se sistematično pregleda vse prostore v objektu in natančno določi, katera oprema se ohranja (zaščiti, deponira,...), katera pa se lahko odstrani (npr. vgradne omare pritlične kuhinje). Na pregledu morajo biti prisotni predstavniki lastnika in odgovorni konservator.
- Pred pričetkom gradbenih del bo potrebno praznjenje prostorov. Med praznjenjem mora biti prisoten odgovorni konservator, ki bo po potrebi odredil shranjevanje morebitnih uporabnih oz. vrednih predmetov, kot npr.: pečnice na ostrešju v S delu podstrehe, kosi ohranjenega parketa na podstrehi – nad podstrešnim hodnikom, originalne keramične ploščice na podstrehi,...

Več ohranjenih pečnic in kosi parketa na podstrehi med strešno konstrukcijo.

Za opisana dela, povezana s praznjenjem hiše in deponiranjem opreme in predmetov je potrebno v popisu del predvideti svojo postavko.

Zaščita varovanih elementov

Pred začetkom del je potrebno zaščititi varovane elemente, na katerih bi lahko med deli prišlo do poškodb. Zaščita mora biti narejena na način, da poškodbe niso možne – npr. tanka pena + OSB plošče. Gre npr. za zaščito vseh podov, ki se jih ohranja, vgradne opreme (npr. kad v kopalnici, vgradne omare,...) in premične opreme, ki bi morda tudi med deli ostala v hiši.

Ko bo izvedena zaščita objekta in preden se začne z deli, izvajalec del organizira pregled zaščite, na katerem morata biti prisotna tudi odgovorni konservator in predstavnik upravljavca.

Posegi v konstrukcijo objekta

Dopustni so posegi, s katerimi se bo objekt statično saniral tako, da posegi ne bodo vplivali na varovane lastnosti spomenika.

O stanju konstrukcij in temeljev je potrebno pridobiti mnenje statika, ki ima reference del na objektih kulturne dediščine, na podlagi katerega bodo podane konservatorske smernice za pripravo projektov statične in protipotresne sanacije. Dopustne so preureditve oz. odstranitve morebitnih sekundarnih predelav, s katerimi je okrnjena izvirna podoba. Dopustne so rekonstrukcije uničenih ali odstranjenih elementov, s katerimi bo vzpostavljena izvirna podoba.

Strojne, električne in druge instalacije oz. njihovo posodobitev je potrebno izvesti v minimalnem obsegu, na mestih, kjer ni posebej varovanih elementov oz. jih je potrebno v čim večji možni meri razpeljati pod ometi, tlaki, obrobni letvami tlaka ipd. Za potrebe posodobitve instalacij naj se po možnosti uporabijo obstoječi jaški (nefunkcionalni dimniki ipd.).

Statična in protipotresna sanacija

Pri projektiranju naj se upošteva, da gre za kulturno dediščino in da lahko skladno z ZGO-1 *'projektirane ali izvedene rešitve odstopajo od predpisanih bistvenih zahtev, vendar samo pod pogojem, da z odstopanjem ni ogrožena varnost objekta, življenje in zdravje ljudi, promet, sosednji objekti ali okolje.'*⁷¹

Ohranja se konstrukcijske elemente objekta (nosilne konstrukcije, medetažne konstrukcije, ostrešje, streha). Pri izdelavi projektne dokumentacije mora biti vključen gradbenik, ki ima reference del na primerljivih objektih kulturne dediščine.

Statična sanacija naj se izvede na način, da se ohranjajo obstoječe konstrukcije zgradbe (stropovi, stene) in da se ne spreminja oz. posega v varovane elemente zunanjščine (fasada, streha) in notranjščine. Morebitni posegi na fasadi, z namenom ojačitve objekta, morajo biti izvedeni podometno. Detajlne statične rešitve in načine poseganja v nosilno konstrukcijo je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Potrebne ukrepe za ojačitev konstrukcij naj se minimalizira v skladu z varnostnimi zahtevami, ki so še sprejemljive. Menjave medetažnih konstrukcij z novimi betonskimi s spomeniškovarstvenega stališča niso sprejemljive. V kolikor bo potrebna ojačitev, je potrebno predhodno preučiti vse možnosti za ojačitev obstoječih medetažnih konstrukcij v obstoječi debelini.

⁷¹ Zakon o graditvi objektov - ZGO-1 (Ur.l. RS, št. 110/2002) s spremembami in dopolnitvami. Določba je zapisana v petem odstavku devetega člena.

Če bo nujno potrebno je poseg v konstrukcijo možen pri stropu nadstropne sobe prizidka (N9), kjer je stropni omet na trstiki močno povešen. Prav tako bo potrebna sanacija vhodnega prizidka, ki se je zaradi neenakomernega posedanja že nagnil proč od osnovnega objekta.

V sklopu projekta statične sanacije je potrebno izvesti sondiranje in pregled stanja temeljev.

Za podrobnejše kulturnovarstvene pogoje je potrebno ZVKDS, OE Ljubljana predložiti poročilo statika, o pregledu nosilne konstrukcije, izdelavi katastra poškodb in meritvah morebitnih deformacij ter strokovno mnenje o potrebnih ukrepih za statično sanacijo objekta. Na podlagi poročila oziroma potrebnih ukrepov bodo po potrebi podani še podrobni pogoji za pripravo izvedbenega projekta statične in protipotresne sanacije.

Požarna varnost

V skladu z veljavnimi predpisi (potrebno je upoštevati mednarodna določila, ki se nanašajo na varstvo kulturne dediščine) je potrebno izdelati oceno požarne varnosti za objekt v celoti ter za tveganje ob normalnem delovanju in delovanju v primeru rekonstrukcij in popravil ter investicijskih vzdrževalnih delih.

Pri izdelavi ocene požarne varnosti je treba tako požarno varnost glede na arhitekturo in izvedbo ter vrednost in pomen objekta, glede na načrtovana dela, kot tudi na pričakovan in že izvedene požarno varnostne ukrepe.

Na osnovi ocene požarne varnosti je potrebno izdelati koncept požarne zaščite za normalno obratovanje ter za primer rekonstrukcij in popravil za objekt v celoti (požarnovarno obnovo).

Kapilarna, meteorna in talna vlaga

Posebno pozornost naj se nameni reševanju problematike podtalne vlage, ki občasno vdira v klet vile. Preveriti je potrebno obstoječ sistem odvodnjavanja meteornih vod, ter ga po potrebi sanirati. Ob objektu naj se izvede učinkovito dreniranje meteorne vode.

Vdiranje podtalne vode pri vratnih pragovih v prostorih K13 (levo) in K10 (desno).

Gabariti, tlorisna zasnova

Gabariti objekta morajo ostati nespremenjeni. Tlorisna zasnova in zunanost objekta se ohranjata, hkrati pa se v nekaterih delih dopušča oz. napotuje na določene manjše spremembe, v smislu vzpostavitve stanja okoli druge svetovne vojne. Edina mlajša dozidava, ki nima vrednosti in jo je možno odstraniti, je dozidava kletne kopalnice med zaklonskim in osnovnim objektom.

Dozidava kletne kopalnice.

NOTRANJŠČINA**Notranji ometi**

Notranje omete se ohranja. So v dobrem stanju in razen v kleti ni večjih poškodb, ki bi nastale zaradi prekomerne vlage. Obstoječe poškodbe in poškodbe, ki bodo nastale med delom (instalacije, preboji, ...), se kita in nivojsko prilagodi originalnemu ometu. Kitanje se izvede z ometom na apneni osnovi. Končni izgled (struktura, nivo) mora biti enak kot pri originalnem ometu. Prepovedano je brušenje ometov ali kitanje celotnih površin notranjih sten z namenom, da se doseže popolno ravno in gladko površino sten. Ohraniti je potrebno zaokrožene vogale na stikih stena strop in oble vogale okenskih špalet in ostalih vogalov sten. Vse instalacijske napeljave morajo biti izvedene podometno.

V nekaterih prostorih v nadstropju so po stenah in stropih nalepljeni okrasni profili iz stiropora, ki se jih odstrani.

Notranji beleži

V vseh prostorih je bilo izvedeno sondiranje beležev.⁷² V večini prostorov so bili najdeni prvotni opleski in naslikani šablonirani vzorci. Izdelan bo še projekt notranjih opleskov, ki bo vključeval barvne sheme beležev in izrise šabloniranih vzorcev po posameznih prostorih. Tekom projektiranja se bo potrebno odločiti o prezentaciji šabloniranih poslikav skupaj z investitorjem in odgovornim konservatorjem.

Notranji tlaki

Vsi notranji tlaki se ohranjajo, razen v primerih, ko je v preglednici sestavin določeno drugače. Morebitne poškodbe je treba sanirati v enakem materialu, strukturi in barvi kot je original.

Med prostori z različnimi tlaki (npr. teraco, parket) so med vrati običajno leseni pragovi. Pragove se ohranja. V kolikor je nujno potrebno, se jih lahko nadomesti z novimi, identičnimi.

Parket in leseni pod se v večini ohranja. Če bi bila potrebna začasna demontaža, se kose označi in pozneje vrne na prvotno mesto. Leseni pod je na mestih zamakanja ponekod preperel. Lokalno na

⁷² Obsežno poročilo o sondiranju se nahaja v konservatorskem načrtu kot priloga.

mestih poškodb se ga nadomesti z novim na način, da se novi vstavki vizualno poenotijo z originalom (obrabljenost, barva, način obdelave). Parket in lesene pode na podstrehi se ohranja v stanju, v kakršnem so, kar pomeni, da se jih ne brusi in ponovno lakira ampak samo ščiti.

Teraco je originalen iz časa gradnje hiše in se ga ohranja ter očisti. Morebitne lokalne poškodbe ali večje razpoke se sanira lokalno. Zapolni se jih z materialom, ki barvno in v strukturi materiala deluje sorodno kot original.

Na podestu pred vstopom na podstrešje je betonski tlak, ki se ga ohranja. Sanira se lokalne poškodbe.

Opečnat tlak na podstrehi se samo sčisti in ohranja. V primeru, da bo zaradi statične sanacije potrebna odstranitev opek, se te pred odstranjevanjem označi in fotodokumentira, po sanaciji pa vrne na prvotno mesto.

Keramične ploščice

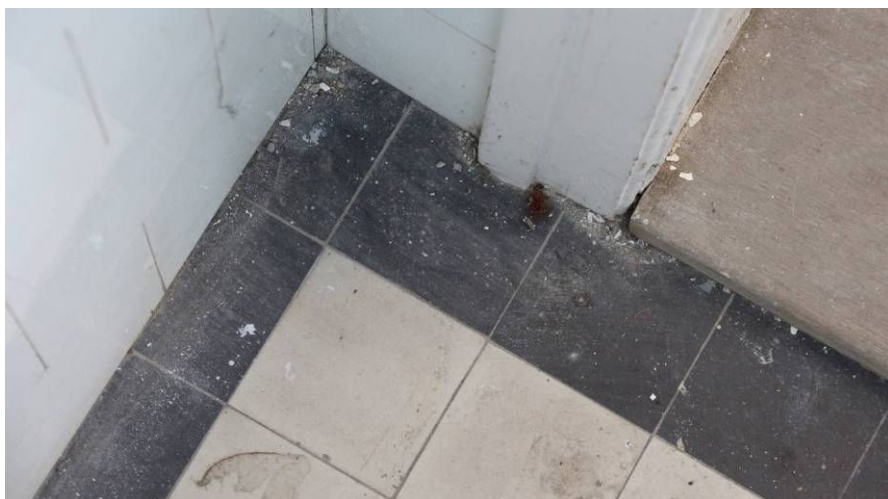
Keramične ploščice v hiši so v večini originalne iz obdobja prizidave leta 1933 ali predelav takoj po vojni in se ohranjajo. V vili so tri vrste originalnih ploščic:

Stenske, bele, dimenzij 15 X 15 cm, gladke. Ploščice na robovih imajo robno stranico polkrožno zaključeno. Uporabljene so bile na stenah vhodnega stopnišča, pritličnega in nadstropnega stopnišnega hodnika ter v nadstropni kuhinji in kopalnici.

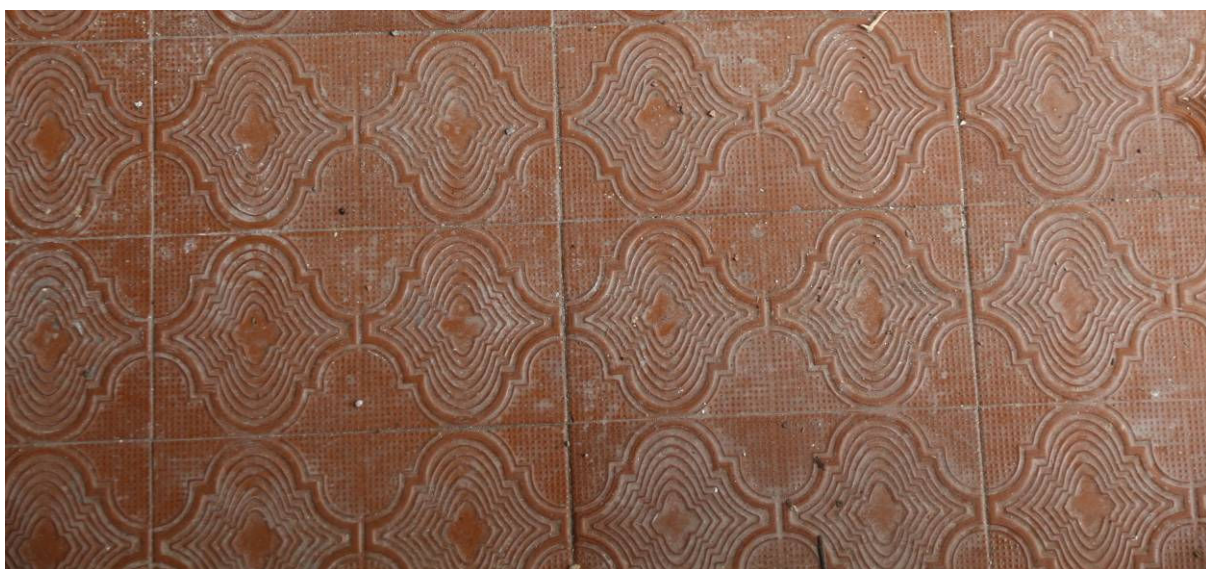
Stenske keramične ploščice, bele, dimenzij 15 x 15 cm.

- Pohodne bele in črne, dimenzij 10 x 10 cm gladke. Črne so bile uporabljene kot obroba po vogalih prostorov. Ohranjene so v straniščih pritličja in hodnika ter nadstropni kopalnici in povezovalnem hodniku. Približno 60 kosov rezervnih originalnih belih ploščic je še ohranjenih.

Talne bele in črne keramične ploščice, dimenzije 10 x 10 cm.

- Pohodne rjavo oranžne, dimenzije 10 x 20 cm, s profiliranim vzorcem. Uporabljene so bile po tleh in stenah v vhodnem vetrolovu.

Talne rjavo oranžne ploščice, profilirane.

Nekaj originalnih rezervnih keramičnih ploščic je še ohranjenih (cca 20 kom) in se jih uporabi za primere zamenjave poškodovanih ali nadomeščanje manjkajočih. V kolikor bo originalnih ploščic premalo, se za potrebe obnove uporabi podobne nove. Vzorce mora potrditi odgovorni konservator.

Odstrani se lahko novejšje ploščice v primerih, ko je to posebej navedeno v preglednici sestavin.

Stopnišče

Stopnišče se ohranja v materialu, izgledu in izvedbi.

V pritličnem in nadstropnem delu je stopnišče iz prefabriciranih stopnic iz umetnega kamna (pohodna površina štokana), na eni strani položenih na kovinski nosilec, na drugi pa vzdanih v zid. Stopniščni rami iz nadstropja na podstrešje in rama iz vetrolova v klet so prav tako iz prefabriciranih elementov, a so ti ometani, pohodne površina pa zaribane z betonom. Manjše poškodbe v umetnem kamnu se lahko pusti. Poškodbe v ometu se kita in tonira do izenačitve z originalom.

Levo: Detajl stopniščne rame iz betona, ometane (klet, mansarda).

Desno: Detajl stopniščne rame iz prefabriciranih stopnic iz umetnega kamna (pritličje, nadstropje).

Kletna stopniščna rama s spodnje, neobdelane strani. Vidni prefabricirani elementi. Pri kletni rami ima vsaka stopnica na prednji strani zaradi zračenja tudi luknjo.

Stopniščna ograja je kovinska. Vsi sestavni deli so originalni. Manjka nekaj pritrdilnih matic, ki se jih nadomesti z novimi, identičnimi originalnim. Kovinski deli ograje so bili originalno pobarvani s črno barvo in se jih obravnava skladno z navodili v mapi 3.

Držalo ograje je leseno, lakirano. Obnovi se jih skladno z navodili v mapi 3.

Na treh ramah stopnišča, od vetrolova do nadstropja, so nameščena pritrdila za prečke, ki držijo stopniščno preprogo. Pritrdila se ohranijo, lahko se namesti tudi preproga - obstoječa ali sorodna.

Ohranja se keramične ploščice ob spodnji stopniščni rami in v pritličnem in nadstropnem stopniščnem hodniku.

Na desni steni stopniščne rame od vetrolova do pritličja je bila nameščeno držalo. Originalno ni ohranjeno. Namesti se novo, po izboru projektanta. Tip držala je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem. Stensko držalo iz vetrolova v klet je ohranjeno, a ni originalno.

Okna

Okna so lesena in se ohranjajo. Potrebno bo obnova in mestoma morda delna rekonstrukcija. Okna oz. deli oken, ki jih bo potrebno rekonstruirati, se izdelajo po predlogi ohranjenih originalnih. Kot vzorec za izdelavo rekonstrukcije se uporablja obstoječe ohranjene kose.

Okenska zasteklitve se ohranja. Pri nekaterih oknih je del zasteklitve izvedene z vzorčastim steklom. V primeru, da je to poškodovano oz. manjka, se ga nadomesti s primerljivim. Vzorec stekla mora potrditi odgovorni konservator.

Če za to niso potrebne bistvene predelave obstoječih oken in če to ne spremeni njihovega zunanjšega izgleda, je dovoljena vgradnja tankih termopanskih zasteklitev. Tudi v tem primeru je treba ohraniti vzorčasta stekla in jih vgraditi na zunanjo stran termopanskih zasteklitev.

Ohranja se tudi originalno stavbno okovje (kljuke, vodila,...). Kjer to ni ohranjeno, se ga nadomesti z okovjem, ohranjenim na oknih, ki so bila deponirana v vrtni lopi in podstrehi. Okna so shranjena v depozitu Muzeja in galerij mesta Ljubljana. V kolikor bo ohranjenega okovja premalo, se manjkajoče nadomesti z novim, ki po videzu čim bolj ustreza originalnemu. Vzorce mora potrditi odgovorni konservator.

Pri nekaterih dvojnih oknih je med okni nameščena žaluzija. Obstoječe žaluzije se odstrani, lahko pa se namesti nove. Izvedene naj bodo na način, da pri zaprtih žaluzijah te niso opazne. Tip in način montaže je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Podrobnejša navodila glede obnove oken se nahajajo v mapi 3 tega konservatorskega načrta.

Rolete

Okna prizidka iz leta 1933 imajo roletni način senčenja (knjižnica, nadstropna soba). Rolete so še delujoče z manjšimi poškodbami (zatkanje,...). Ločeno je v pritlični kuhinji ohranjenega tudi del senčila. Sistem se ohranja. Izvede se obnova vseh sestavnih delov. V kolikor bodo kateri sestavni deli manjkali, se jih nadomesti z novimi, identičnimi originalnim.

Karnise

V sobah so levo in desno nad okni ohranjeni v steno vgrajeni kovinski drsni mehanizmi (zatiči), na katere se je nasadilo lesene okvire karnis. Mehanizmi karnis se ohranjajo. Na karnise se nasadi nove lesene karnise, ki se jih naredi po vzoru ohranjenih v nadstropni kopalnici (N7) in povezovalnem hodniku (N8). Obstoječe nosilce in palice za obešanje zaves se odstrani.

V Muzeju in galerijah mesta Ljubljana sta ohranjeni dve karnisi, bogatejše izvedbe (rezljan les). Po dimenzijah ustrežata oknom v nadstropni spalnici prizidka (N9). Po obnovi se karnisi namesti nazaj v sobo.

Primer ohranjene originalne karnise (levo) in karnisa iz nadstropne spalnice, ki je shranjena v Muzeju in galerijah mesta Ljubljana (desno).

Vrata

Vrata so lesena in se jih ohranja. Potrebno je čiščenje in obnova. Stavbno okovje je bilo v preteklosti ponekod zamenjano in se ga v takem primeru nadomesti z novim, historične oblike. Vzorec mora potrditi odgovorni konservator.

Morebitne recentne dodelave, ki so spremenile originalno podobo, se odstrani.

Neustrezna dodana okrasno letev vratnega podboja. (hodnik P2)

Podrobnejša navodila glede obnove se nahajajo v mapi 3 tega konservatorskega načrta.

Pohištvo in ostala premična oprema

Večina pohištva, ki ga je kupil Ivan Hribar je ohranjenega v depojih Muzeja in galerij mesta Ljubljana in se ga bo po obnovi vile vanjo vrnilo kot del muzejske zbirke, za kar bo muzej pripravil poseben program in načrt.

V vili je ostalo nekaj vgradne opreme, ki mora v vili ostati (knjižnica, nadstropna kuhinja, vzdane omare in nekaj ostalega pohištva). V kolikor se bo med gradbenimi deli opremo odstranilo, se demontaža izvede na način, da ne nastaja škoda. Oprema se v hiši razpraši in zaščiti proti udarnim poškodbam, nato pa odnese na skladiščenje oz. v delavnico, kjer se jo bo restavriral.

Vsa premična oprema (pribor, posodje, orodje, vrtno orodje,...), za katero lahko domnevamo, da izvira iz časa pred drugo svetovno vojno, se ohranja in uporabi v sklopu muzejske postavitve.

Svetila

Originalni lestenci v sobah niso ohranjeni. Nadomestne luči so večinoma neustrezne. Nekaj originalnih ali starih luči je ohranjenih po stopnišču, straniščih in podstrehi. Vsa svetila se zamenja, razen tista, za

katere je v preglednici sestavin posebej navedeno. Nekatera svetila, ki se jih ohranja, so bila med preteklimi beljenji popackana. Beleže se odstrani na način, da se ne poškoduje originalnega premaza.

Nova svetila določi projektant v sodelovanju z odgovornim konservatorjem. V kolikor se dobi ustrezne rabljene lestence ali replike starinskih, se lahko namesti tudi take.

V nekaterih podstrešnih prostorih je del električne napeljave (npr do stropnih svetilk) izveden nadometno. Tak način se lahko ohrani.

Ogrevanje

V vili je že leta 1925 omenjeno centralno ogrevanje. Centralna peč ni ohranjena, se je pa vsaj nekaj časa kurilo na premog, saj je v saldo-konto knjižici omenjeno orodje za premog. Originalna cevna instalacija je delno ohranjena, verjetno pa je bila kasneje delno predelana oz. dopolnjena. V pritličju so cevi centralnega ogrevanja razpeljane delno pod stropom in delno po tleh. S centralnim ogrevanjem se je ogrevalo le pritlične prostore. Nadstropje in sobe v mansardi se je ogrevalo z lončenimi pečmi, v povojnem času pa še s termoakumulacijskimi pečmi.

V skoraj vseh prostorih v hiši so bile tudi lončene peči. Te v pritličju niso ohranjene, se pa po dimniških priklopih in v tlaku vidi, da so v prostorih bile.

V nadstropni kopalnici je vidna plinska instalacija, na katero je bila priklopljena plinska peč, preko katere se je ogrevalo kopalnico in radiator v povezovalnem hodniku (kopalnico in sobo). Obstoječa peč je novejšega tipa.

Ohranjene lončene peči so v večini v delujočem stanju in se jih ohranja. Način uporabe peči oz. morebitna uporaba za namene ogrevanja se določi v fazi projektiranja. Zaželeno je, da vsaj kakšna peč ostane v funkciji in da jo je možno zakuriti – morda tudi kot del muzejske predstavitve.

Novo centralno ogrevanje naj bo izvedeno na način, da se čim manj posega v varovane elemente in da so morebitne nove instalacije skrite podometno.

Instalacije

Vse nove instalacije se, kolikor je to mogoče, izvede podometno. Električne, telefonske in druge instalacijske omarice se v notranjosti namestijo na manj vidna mesta in ne na hodnikih ali stopnišču. Upoštevati je treba tudi mesta šabloniranih poslikav, ki se jim morajo omarice izogibati. Lokacije instalacijskih omaric potrdi odgovorni konservator.

Kar je ohranjenih historičnih elektro, vodovodnih (WC kotlički) in strojnih (centralna napeljava, radiatorji) instalacij se njihove vidne dele ohranja in kolikor je možno pušča v funkciji. Podometne dele je možno posodobiti. Za historične instalacije se šteje instalacije montirane pred ali tik po drugi svetovni vojni.

Del vidnega dela instalacij, kjer te niso originalne oz. jih prvotno tam ni bilo (stikala, vtičnice, pokrovi doz, senzorji) bo potrebno zamenjati. Izbrane tipe mora izvajalec dati v potrditev odgovornemu konservatorju. Za celotno hišo morajo biti nove instalacije poenotene.

Vsa nova dodatna oprema (kamere, senzorji,...) mora biti izbrana smiselno in v prostor umeščena diskretno.

Dovod elektrike je trenutno urejen preko V fasade. Projekt naj predvidi podzemni dovod do električne omarice.

V sklopu izdelave projektne dokumentacije je potrebno izvesti sondiranje in pregled kanalizacije.

Čiščenje

Nekateri elementi hiše so potrebni samo čiščenja. To se izvaja na način, da se ne poškoduje originalnih premazov oz. materialov. Čiščenje vključuje tudi odstranjevanje beležev in barvnih premazov, ki so bili v preteklosti naneseni površno in s tem tudi na elemente, kjer to ni mišljeno (npr. svetila, nosilci za stenske karnise,...).

ZUNANJŠČINA

Streha in odvodnjavanje

Naklon strehe, odkapi, kolenčni zidovi in ostali elementi strehe morajo ostati nespremenjeni. Elemente strešne konstrukcije se menja samo po potrebi, v kolikor ne opravljajo več svoje nosilne funkcije.

Strešna kritina je iz okoli leta 1965⁷³ in je verjetno sorodna prvotni. Tudi nova kritina mora biti opečni zareznik. Izbrani vzorec strešine mora potrditi odgovorni konservator.

Ohranja se tudi vse funkcionalne in okrasne elemente na strehi (dimniki, strelovodi). Ker so dotrajani, bo morda potrebna vsaj delna rekonstrukcija. Nadomestki oz. rekonstrukcije posameznih delov naj v vseh detajlih (izvedba, material, način obdelave) sledijo originalu.

Pod odkapom so vidni špirovci in leseni opaž. Vidni les se obdela in zaščiti na isti način, kot je v konservatorsko-restavratorskem projektu določeno za lesene elemente na fasadi.

Vidni les (špirovci, opaž) pod odkapom.

Streho se lahko nad podstrešnimi sobami toplotno izolira, če je to možno narediti z gornje strani, brez podiranja stropne konstrukcije v sobah (trstična osnova, omet,...). Morebitna toplotna izolacija mora biti paropropustna.

Ohranja se velikost, oblika in način izvedbe strešnih frčad in dimnikov. Ohranja oz. rekonstruira se pločevinasta pultna okna na S strani strehe. V južnem delu strehe nad prizidkom je manjše strešno okno. Na strehi nad prizidkom je na vsaki strani (vzhodni in zahodni) dovoljeno narediti manjše pultno okno, kakršno je včasih že bilo in je razvidno iz arhivske fotografske dokumentacije. Podroben izris in način izvedbe je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem. Po ostali strehi nove strešne odprtine (frčade, strešna okna,...) niso dovoljene. Na strehi ni dovoljeno spreminjanje oblike, velikosti in položaja frčad ali nameščanje novih strešnih oken.

⁷³ Po spominih sosede je bila takrat streha na novo prekrita.

Varovani strešni elementi.

Pultno okno nad prizidkom okoli leta 1936. Morebitno novo se naredi na isti način (velikost, oblika).

Žlebovi se namestijo na mestu obstoječih. Vzorec pločevine za žlebove in žlote mora potrditi odgovorni konservator. Dovoljeni so linijski snegolovi.

Streha zaklonišča

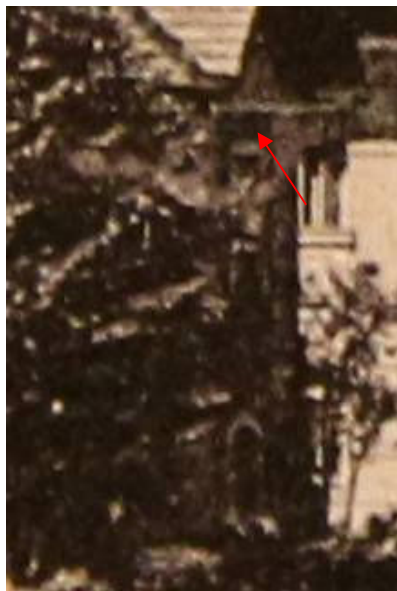
Streha zaklonišča je bila prvotno izvedena v zaribanem betonu, premazanem s tankim smolnatim premazom. Kasneje je bila na streho nameščena toplotna izolacija in čez njo nalepljena hidroizolacija iz bitumenskih trakov. Hidroizolacijo se odstrani in vzpostavi prvotno stanje. Če z ohranjenim zaribanim betonom ne bo možno zagotoviti vodotesnosti, se izdelava nov vodotesni finalni sloj, ki mora po materialu in videzu čim bolj ustrezati originalu. Detajle in materiale izvedbe je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Zaklonišče, oblečeno v hidroizolacijo, položeno na toplotno izolacijo.

Fasada

Z gradnjo prizidka, leta 1933, se je spremenila tudi fasada. Poleg nove fasade na prizidku, je bila delno spremenjena tudi fasada na originalnem delu objekta. Ta je bila namreč prvotno zelo verjetno dvobarvna. Imitirana fasadna opeka (omet, toniran z železovim oksidom) je bila rdeča, preostala fasada pa umazano bela. Po gradnji prizidka je bila celotna fasada prepleskana z umazano belo barvo. Ker gre za celovit sklop prenove pod vodstvom Costaperarie, se pri obnovi sledi stanju po barvnem poenotenju fasade.

Na fotografijah pred gradnjo prizidka vidni deli fasade v rdeči imitirani opeki. Pas nad fasadnim podstavkom (levo) in vertikalni poudarek v osi oken na S fasadi (desno).

Barvno poenotena fasada po izgradnji prizidka.

Podoba fasade se ohranja v vseh detajlih in materialih. Ker je omet v slabem stanju bo potrebna temeljita obnova, delno tudi kot rekonstrukcija. Podrobnejša navodila za obnovo ometa in lesenih delov fasade se nahajajo v mapi 3 tega konservatorskega načrta (omet, les umetni kamen, kovina).

Zunanjih elektro, telefonskih in drugih instalcijskih omaric ni dovoljeno nameščati na izpostavljene dele fasade. Za ta namen se lahko uporabi J fasada za zakloniščem ali pa se na vidno neizpostavljenem mestu zemljišča zgradi instalcijska konzola.

Posebno pozornost naj se nameni stiku fasade s tlemi. Stik naj bo narejen na način, da bo prehod vlage iz tal v omet fasadnega podstavka čim manjši (ustrezna drenaža, pravilen naklon okoliškega terena,...).

Vse instalcijske napeljave morajo biti izvedene podometno. Na fasado ni dovoljeno nameščanje elementov klimatskih naprav. Za to se lahko uporabi podstrešni prostor nad prizidkom.

Preboje morebitnega prezračevalnega sistema (zračniki) ali drugih instalcijskih sistemov naj se ne dela na fasadi.

Neustrezen preboj in namestitev zračnika na J fasadi za plinski kotliček v pritlični kopalnici.

Projektna dokumentacija mora vsebovati tudi detajle morebitnih obvestilnih panojev (muzej) in svetil na fasadi. Detajle je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Med prenovo hiše naj se iz V fasade odstrani dovod elektrike. Električna napeljava naj se na novo napelje podzemno.

Dovod elektrike preko fasade.

Okenske police

Okenske police so pločevinaste, široke kot okenska špaleta. Ob straneh je podstavljena pod okrasni okenski okvir, v stiku z oknom pa je žebličena na leseni okvir okna na način, da je stik pri zaprtem oknu prekrit z odkapom okenskega krila. Na prednji strani polica gleda nekaj centimetrov čez zid, pločevina je prepognjena v odkap. Pločevinaste okenske police se naredijo na novo. Police morajo biti v izvedbi, materialu, videzu in detajlih enake originalu. Vzorec mora pred izdelavo in izvedbo potrditi odgovorni konservator. Če se med deli izkaže, da je kakšna polica v tako dobrem stanju, da jo je možno ohraniti in ponovno montirati, se to lahko naredi.

Na okenske police se namesti lesene ograjice za zaščito posod okenskih rož, kot je razvidno iz arhivskih fotografij. V sklopu projekta se izdelava podroben načrt, ki naj bo poleg fotografij osnova iz izdelavo.

Lesena ograjica za zaščito posod okenskih rož.

Okenske mreže

Na fasadi sta dva tipa okenskih kovinskih mrež. Na osnovnem objektu so originalne iz časa, ko je bila zgrajena hiša, montirana znotraj okenskih špalet. Na prizidku pa so drugačnega tipa, narejene v času gradnje prizidka, izstopajoča nad nivo fasade. Okno na Z fasadi ima preko kovinske mreže tudi gosto žično mrežo, pobarvano na isti način kot mrežo.

Sondiranja so pokazala, da so bile vse mreže najprej zaščitene z minijem. Sledi nekaj slojev oker barve. Ponekod so na zadnjem barvnem nanosu ostanki cementnega obrizga, s katerim so obrizgali fasadni podstavek.

Okenske mreže se obnovi skladno z navodili v mapi 3 tega konservatorskega načrta.

Starejše (levo) in novejšje (desno) okenske mreže.

Zazelenitev fasade

Po spominu nekaterih naj bi na delu žičnatih opor na fasadi rasle mareljice. Žičnate opore se ohranijo oz. obnovijo in rekonstruirajo skladno z navodili v mapi 3. Zasaditveni načrt naj predvidi zazelenitev fasade.

Zazelenitev ožičene fasade v času pred 2. svetovno vojno in zazelenitev, vidna na družinski fotografiji iz l. 1931 (desno).

Vrt

Dodatna pozidava vrta ni možna. Garaža s prislonjeno leseno lopo se ruši, na novo pa postavi lesena vrtna lopa. Na podlagi ohranjenih podatkov o vrtu (popisi v Saldo – Konto knjižici za vilo Zlatico) je potrebno **v sklopu izdelave projektne dokumentacije pripraviti zasaditveni načrt**. Ta mora v razpoložljivi vrt, ki je sicer bistveno manjši od prvotnega, smiselno vključiti elemente, ki jih je imel prvotni vrt (zelenjavni in zeliščni vrt, sadno drevje, gnojišče, okrasno grmičevje, rože, topla greda...). Zasaditveni načrt potrdi pristojni konservator, ki bo izvajal tudi nadzor nad izvedbo.

Del rastlinja na vrtu se ohrani, kar je razvidno v elaboratu priloženem v mapi 4.

Ivan Hribar je imel na drevesih v sadovnjaku obešene keramične ploščice, na katerih so bila napisane vrste dreves. 123 ploščic je shranjenih v Muzeju in galerijah mesta Ljubljana. Če bo prostor dopuščal, se na vrtu vsadi vsaj eno sadno drevo, take sorte, za kakršne so ohranjene keramične ploščice in nanj obesi ploščica.

V zasaditvenem načrtu naj se v ograjeni topli gredi (poleg garaže) predvidi gojenje začimb, ki jih je Zlatica Hribar gojila do smrti.

Lesena vrtna lopa

Na vrtu je bila lesena vrtna lopa. Stala je ob prizidku, a na drugi strani potoka, torej na parceli, ki je bila pozneje prodana. Vrtno lopo se naredi na novo po obstoječi fotografski dokumentaciji. Projekt naj predvidi ustrezno mesto postavitve na J strani vile na vrtu. Točno lokacijo je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

V sklopu projekta je potrebno izdelati podroben načrt za izdelavo lesene lope, ki mora tem bolj posnemati originalno in ki bo poleg arhivskih fotografij osnova za izdelavo. Načrte je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Lesena vrtna lopa na fotografijah iz leta 1931 in 1932.

Lesena vrtna lopa na fotografijah iz okoli leta 1936 in 1961.

Potok

Potok ki poteka po vzhodni stranici zemljišča je del sistema odvodnjavanja meteorne vode, ki se steka izpod Rožnika. Ujet je v korito, zidano iz kamna. Na obeh straneh potoka sta kamniti škarpri na vrhu zaključeni z betonsko kapo. V južnem delu je škarpa poškodovana oz. mestoma manjka.

Škarpa ob potoku se obnovi oz. rekonstruira v delu kjer manjka. Rekonstrukcija se dela na enak način (material, tehnologija, detajli), kot pri ohranjeni obstoječi škarpri.

Korito je večkrat omenjeno v dokumentaciji, povezani s stroški: ureditev potoka ob nakupu hiše (leta 1918), ureditev potoka (1926), kamenje škarpe pri potoku (1933), popravilo škarpe (1938), obnova zidu pri potoku (1940).

Zidani mostički

Prvotni vrt v celotnem obsegu je bil preko potočka povezan s štirimi zidanimi mostički. Dva sta ohranjena, dva pa porušena, a so ohranjeni nastavki. Ograja je bila lesena, nosilna konstrukcija betonska. Ohranjeni sta dve fotografiji, kjer je vidno, kakšni so bili mostički. V popisu stroškov je leta 1937 omenjen brezov les za mostičke.

Obstoječa mostička se obnovi, porušena rekonstruira. Pri prenovi in rekonstrukciji se upošteva tudi stanje na fotografijah. V fazi projektne dokumentacije se pripravi podroben popis, ki ga je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem.

Fotografiji z mostičkom iz leta 1932.

Ohranjena konstrukcija dveh mostičkov.

Mesti dveh porušenih mostičkov.

Ker so zemljišča na nasprotni strani potoka sedaj v privatni lasti, prehod preko njega po mostičkih ne bo možen. V sklopu priprave projektne dokumentacije je treba najti rešitev, ki bo sprejemljiva tudi za sosede. Mostiček se npr. lahko zaključi z zasaditvijo ali informacijskim panojem na temo, navezujočo na bivši sadovnjak, ki je bil na prodanem vrtu.

Zidana vrtna lopa

Lopa (580 x 205 cm) se nahaja ob J meji parcele. Kakšna je bila prvotna funkcija vrtna lope, ni znano. Kar se spomnijo stanovalci, je bila v zadnjem obdobju v lopi shramba za vrtno orodje in druge stvari, povezane z vrtom. Ni tudi jasno, kdaj je bila zgrajena. Po detajlih oken in vrat (stavbno okovje) sodeč, bi bila lahko zgrajena hkrati s hišo (1908). Gre za podolgovat zidan objekt. Skoraj cela severna fasada je sestavljena iz oken. Streha je pločevinasta

Lopa se ohranja v vseh sestavinah. V kolikor bo potrebna zamenjava posameznih elementov, se jih nadomesti z identičnimi originalu.

Zunanji omet je ponekod že propadel zaradi prekomerne vlage. Nestabilne dele ometa se odstrani in nadomesti z novim, po strukturi in barvi sorodnim z ohranjenim originalnim.

Lesena fasadna obloga pod streho se ohranja. Po potrebi se preperele kose nadomesti z novimi. Oblogo in vidno strešno konstrukcijo se pobarva z belo barvo, enako ohranjeni. Vzorec mora potrditi odgovorni konservator. Les v notranjosti se samo sčisti.

Zidana vrtna lopa.

Streha je pločevinasta. Če bo potrebna zamenjava, se naredi novo, identično obstoječi v vseh detajlih.

Notranji omet se ohranja tak kot je. Trenutno je videti nekaj manjših poškodb, ki se jih pusti. Stene se samo sčistijo in se jih ne beli. Če se po praznjenju prostora pokaže več poškodb, se jih lokalno sanira.

Tlak je betonski in se ohranja. Morebitne poškodbe se sanirajo lokalno v istem materialu in izgledu.

Okna in vrata se obnovijo skladno z navodili v mapi 3 tega konservatorskega načrta.

Lesena obloga.

Betonski tlak (levo) in streha (desno)

Zunanje površine

Pohodne in povozne površine okoli hiše ter potke v vrtnem delu morajo biti peščene. Med peščenimi in zatravljenimi površinami je dovoljen vkopan ozek robnik, ki ne sme izstopati iz nivoja terena. Pri načrtovanju in izvedbi je treba posebno pozornost nameniti naklonom zunanjih površin v neposredni okolici vile in zidane vrtno lope in učinkovitemu odvajanju površinskih meteornih vod proč od objektov.

Pozidava vrta

Garaža na vrtu je bila zgrajena okoli l. 1965 in jo je potrebno odstraniti. Na vrtu je ohranjena zidana lopa, ki se jo obnovi in ohrani. Ohrani se tudi obzidava gnojne jame zraven lope in obzidava grede pred prizidkom.

Na vrtu, JV od hiše je bila lesena lopa oz. paviljon. V sklopu vrtno ureditve je treba na približno istem mestu predvideti postavitev lesenega paviljona.

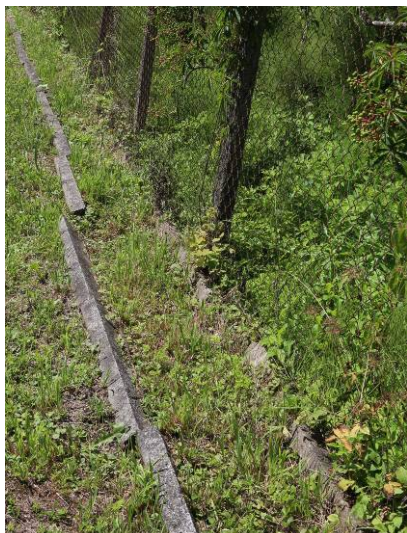
Vrtna ograja

Na delu zahodne strani (južno od garaže) je vrt ograjen z žičnato ograjo, razpeto med betonskimi stebrički. Ti so zaradi atmosferskih vplivov v slabem stanju. Ob stebričkih sta položeni dve vrsti betonskih robnikov, med katerimi je bila urejena gredica. Obstoječa ograja se lahko obnovi ali naredi na novo, identično obstoječi. Ohrani se tudi gredica, obrobljena z robniki ob ograji.

Na južnem delu vrta je ta obrobljen z nizkim betonskim zidom. Nanj je montirana zasilna ograja s kovinskimi stebrički in vrtno mrežo. Ograja naj se naredi enako kot na zahodni strani vrta oz. po dogovoru z odgovornim konservatorjem.

Ograja na Z strani zemljišča

Gredica, obrobljena z robniki (levo) in ograja na J delu zemljišča (desno).

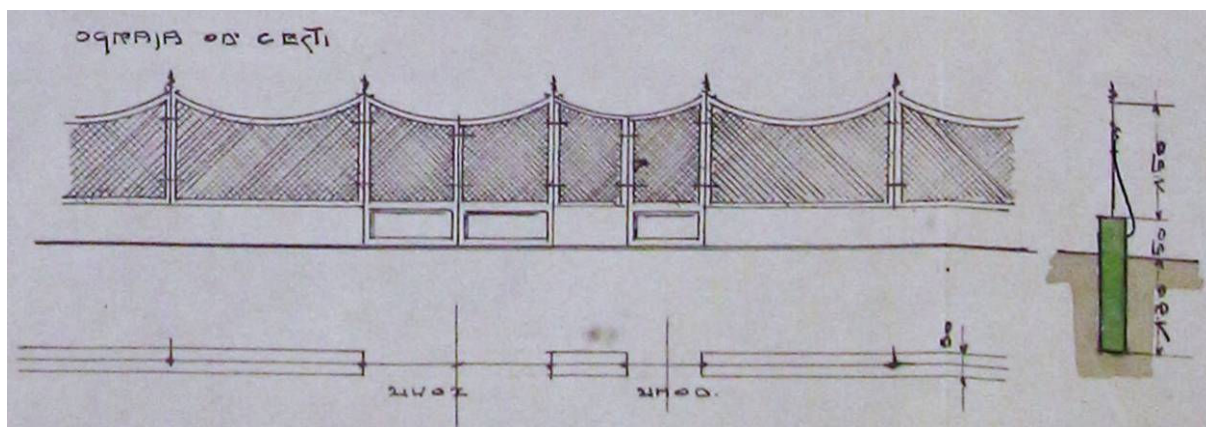
Ulična ograja

Ulična ograja se ohranja. Večina ograje je originalne iz časa gradnje vile leta 1909. Na betonski, temeljen podstavek so nasajeni kovinski stebrički, med njimi pa razpeta žičnata mreža. Ograja je okrašena za več kovinskimi detajli. Narisana je že v originalnih načrtih. Izvedba je bila nekoliko drugačna od načrtovane – linije gornjega dela ograje so ravne, v načrtu pa so bile od stebra do stebra ločno oblikovane. Identične ograje iz podobnega obdobja je še možno videti po Ljubljani (npr. na Prulah pri Špici).

V preteklosti je bila ograja enkrat predelana. Na novo je bil narejen vhodni del na V strani – enokrilna vrata za pešce + ograja + dvokrilna vrata za avto. Razlika je vidna v detajlih in sestavnih elementih. Ta del vhoda ograje naj se rekonstruira po vzoru originalne.

Segment originalne ograje.

Ograja v originalnem načrtu iz leta 1909.

Originalni detajli ulične ograje.

Originalni detajli ulične ograje.

Novejši del ulične ograje. Od leve proti desni: enokrilna vrata za pešce + ograja + dvokrilna vrata za avto

Potrebna je obnova. Morebitne poškodovane ali manjkajoče elemente se nadomesti z identičnimi obstoječim ohranjenim. Podrobnejša navodila se nahajajo v mapi 3 tega konservatorskega načrta.

Ostalo

Med deli na objektu in okolici je potrebno zagotoviti strokovni konservatorsko arheološki nadzor nad zemeljskimi deli na celotnem območju posega. Zaradi priprave konservatorskega nadzora je investitor o točnem datumu zemeljskih del dolžan pisno obvestiti ZVKDS.

Projektna dokumentacija mora vsebovati tudi detajle označevanja (muzej) in morebitnih svetil na fasadi. Detajle je potrebno uskladiti z odgovornim konservatorjem. Izdelati naj se celostna podoba muzeja.

01-10**Viri in literatura**

Bogo Zupančič, Arhitekt Josip Costaperaria in ljubljansko moderno meščanstvo, 2004, str. 176.
Živa Deu, Odprta vrata: Stara vila – občutje udobja, varnosti in doma, *Delo in dom*, objavljeno 2.3.2015

Irena Cestnik, *Secesijska arhitektura v Ljubljani*, diplomsko delo, 2015, str. 33 in 36.

Seminarska naloga pri predmetu Prenova arhitekture in konservatorstvo, Katja Božičko, Doris Golob, Nejc Jurič in Tadej Šadl, 2012.

Damjan Prelovšek (ur.) ... [et al.], *Slavne vile na Slovenskem*, Ljubljana 2013

Živa Deu, *Arhitektura domov znanih Slovencev : znanstveniki in znanstvenice*, Ljubljana 2011

Alja Bukovec, Idejni projekt prenove vile Zlatice v Rožni dolini v muzej ljubljanskega meščanstva, diplomska naloga, Ljubljana, 2012.

K pridobivanju podatkov o vili in Hribarjevi družini je veliko prispevala ga. Danica Mastnak, ki je pri Zlatici Hribar v vili živela v času študija (1959 – 1965). Nekaj podatkov je prispevala tudi sosed, živeča v hiši na zemljišču, kjer je bil nekoč vrt.

Veliko uporabnih podatkov je bilo pridobljenih iz časopisnih člankov, najdenih na portalu dLib. Članki so sproti navedeni v opombah.

Veliko uporabnega gradiva je bilo najdenega v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, ki je prav tako naveden v sprotnih opombah. Predvsem je pomembna knjižica inventarja in stroškov (saldo – konto) za vilo Zlatice. Daje nam izvrsten dokument in zanimiv vpogled v življenje, povezano z vilo. Natančen kronist (verjetno Hribarjeva žena) je popisal mnogovrstne na hišo vezane izdatke in prejeme v letih 1918 – 1941.

Muzej in galerije mesta Ljubljana hranijo nekaj dokumentacije iz zapuščine Zlatice Hribar. Predvsem so bile uporabne fotografije.

Zelo pomemben dokument predstavljata dve fotografiji iz ključnih faz obstoja vile. Ena je nastala nekaj let pred gradnjo prizidka, druga pa nekaj let po gradnji. S povečavami se je dalo priti do nekaterih podatkov, za katere sicer nebi mogli govoriti z gotovostjo. Obe razglednici je prijazno dal v vpogled in kopiranje g. Zmago Tančič.